

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

**VÝSKYT UMELECKÝCH JAZYKOVÝCH
PROSTRIEDKOV V ŽÁNRI SPRÁVY
Diplomová práca**

Študijný program: žurnalistika

Školiace pracovisko: Katedra žurnalistiky FF UKF v Nitre

Školiteľ: PhDr. Gabriela Magalová, PhD.

Nitra 2012

Bc. Miroslava Kolková

POĎAKOVANIE

Ďakujem svojej konzultantke, PhDr. Gabriele Magalovej, PhD. za cenné rady, podnety a usmernenia, ktoré mi poskytovala počas tvorby mojej diplomovej práce. Tiež ďakujem svojim rodičom, Miroslavovi Kolkovi a JUDr. Marte Kolkovej, za podmienky, ktoré mi poskytli na tvorbu diplomovej práce.

ABSTRAKT

KOLKOVÁ, Miroslava: Výskyt umeleckých jazykových prostriedkov v žánri správy. [Diplomová práca]. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta; Katedra žurnalistiky. Školiteľ: PhDr. Gabriela Magalová, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: magister. Nitra : FF UKF v Nitre, 2012. 75 s.

V našej diplomovej práci – Výskyt umeleckých jazykových prostriedkov v žánri správy – sa venujeme analýze najfrekvencovanejšieho žánru printových médií. Vyhľadávame a pomenúvame nenocionálne jazykové prostriedky v jednotlivých správach dvoch najrozšírenejších denníkov na Slovensku – v bulvárnom denníku Nový čas a v nebulvárnom denníku SME. V úvode približujeme cieľ a hypotézu našej práce a postup pri jej písaní. V prvých troch kapitolách si vymedzujeme teoretické východiská k pojmu žáner, definujeme konkrétne spravodajské žánre a ozrejmujeme jednotlivé umelecké výrazové prostriedky. Nasledujú kapitoly, v ktorých sa venujeme praktickej analýze správ. Záver našej práce obsahuje výsledky analýzy.

Kľúčové slová – správa, umelecké, jazykové, prostriedky, Nový čas, SME

ABSTRACT

KOLKOVA, Miroslava: Appearance of artistic language assets in genre of message. [Diploma work]. University of Konstantin the Philosopher, Nitra. Faculty of Philosophy; Institute of Journalism. Supervisor: PhDr. Gabriela Magalova, PhD. Level of qualification: master. Nitra : FF UKF Nitra, 2012. 75 pages.

Diploma work – Appearance of artistic language assets in genre of message – is an analysis of the most frequented genre of printed media. The analysis is focused on searching and classifying artistic language assets in the messages of the Slovak most frequented newspapers – daily gutter press *Novy Cas* and non-gutter daily press *SME*. The work's prologue states the main objective, hypothesis and composition procedure of the work itself. The first three chapters consists general definition of the genre, definitions of the concrete reporter genres and classification of particular artistic language assets. The following chapters analyze the messages practically and the epilogue shows the results of the previous analysis.

Keywords – message, artistic, language, assets, *Novy Cas*, *SME*

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 ŽÁNER	11
1.1 Dejiny žánru	12
1.1.1 Starovek.....	12
1.1.2 Stredovek.....	12
1.1.3 Novovek	13
1.2 Dejiny publicistických žánrov.....	13
1.3 Žánrotvorné princípy.....	14
1.3.1 Morfológické prvky žánru	14
1.4 Procesy tvorby žánrov.....	16
2 DELENIE ŽÁNROV	18
2.1 Primárne štýly	18
2.2 Sekundárne štýly	20
2.3 Spravodajské žánre.....	21
2.4 Správa.....	21
2.4.1 Druhy správ	23
2.5 Trendy súčasného spravodajstva.....	27
2.6 Spravodajské prejavy	28
2.7 Seriózna správa	29
2.8 Bulvárna správa.....	29
3 UMELECKÉ JAZYKOVÉ PROSTRIEDKY.....	31
3.1 Frazologizmy	34

4 ANALÝZA SPRÁV Z DENNÍKOV SME A NOVÝ ČAS	38
4.1 Analýza titulkov správ tematicky zameraných na predčasné voľby do NR SR	38
4.2 Analýza titulkov správ tematicky zameraných na spis - kauza Gorila	41
4.3 Analýza správ tematicky zameraných na predčasné voľby do NR SR 2012.....	45
4.4 Analýza správ tematicky zameraných na spis – kauza Gorila	61
ZÁVER	71
POUŽITÁ LITERATÚRA.....	73

ÚVOD

Spravodajstvo môžeme považovať za nosný pilier žurnalistiky. Jedným z najrozšírenejších žánrov spravodajstva je bezpochyby správa. Viacerí odborníci z oblasti žurnalistiky a jazykovedy vymedzili normy a teoretické východiská, ktoré presne určujú charakteristiky jednotlivých správ. Napriek tomu sa domnievame, že v súčasnej dobe novinári nedodržiavajú tieto normy striktne. Príčinou môže byť žánrový synkretizmus, ale aj rôzne vonkajšie tlaky na žurnalistov, napr. tlak zo strany vydavateľa, šéfredaktora a pod.

V našej diplomovej práci sa zameriavame na správy printového spravodajstva. Cieľom našej diplomovej práce je analýza titulkov správ a textu správ dvoch najpredávanejších denníkov na Slovensku – denníka SME a denníka Nový čas. V našej analýze uvádzame jednotlivé umelecké výrazové prostriedky v žánri správy, aj keď vlastnosti tohto žánru vymedzené v teoretickom základe našej práce použitie týchto prostriedkov nedovoľuje.

Najprv je potrebné, aby sme si zadefinovali jednotlivé pojmy. Teoretická platforma našej diplomovej práce je rozložená do troch kapitol.

Prvá kapitola sa zaoberá definíciami a charakteristikou samotného pojmu žáner. Nie je jednoduché stanoviť jednoznačnú definíciu tohto pojmu. Takmer každý odborník venujúci sa žánrológii ponúka vlastnú teóriu a vlastné pohľady na danú problematiku. My sa preto snažíme o čo najjednoznačnejšie a najkomplexnejšie uchopenie a vysvetlenie pojmu žáner. Pôvod žánru siaha až do antického Grécka, preto v tejto kapitole venujeme pozornosť aj jeho historickému vývoju. Pre potreby našej práce sme sa obšírnejšie venovali publicistickým žánrom. Ďalej vysvetľujeme žánrotvorné kritéria typické pre konkrétne žánre a procesy, počas ktorých vznikajú jednotlivé žánre.

V druhej kapitole charakterizujeme štýly, pretože jednotlivé žánre sú priradené ku konkrétnym štýlom. Existuje veľký počet štýlov. Považujeme za potrebné zadefinovať primárne štýly, ku ktorým sa zaraďuje aj publicistický štýl. Okrem správy patrí pod publicistický štýl ešte mnoho iných žánrov, pre potreby našej práce sme sa však zamerali na charakteristiku jednotlivých druhov správ. V praktickej časti našej práce sa zameriavame na spravodajstvo zo začiatku roka 2012, preto je dôležité vymedziť v tejto kapitole aj trendy súčasného spravodajstva. Rovnako ako pri tvorbe žánrov, existujú aj pri tvorbe spravodajských prejavov určité kritéria a postupy, ktorým tiež venujeme priestor v

tejto kapitole. Vzhľadom k odlišnostiam analyzovaných správ uvádzame vlastnosti bulvárnej aj serióznej správy.

Vytýčeniu a definícii konkrétnych umeleckých prostriedkov je venovaná tretia kapitola. Zameriavame sa na tie umelecké prostriedky, ktorých výskyt predpokladáme v praktickej časti našej práce. Domnievame sa, že svoje miesto medzi nenocionálnymi prostriedkami má aj frazeológia, ktorej základnou jednotkou je frazéma. Dôležitými vlastnosťami frazém sú obraznosť a expresívnosť, ktoré im dodávajú o. i. aj umelecký rozmer. Určitým spôsobom má umelecký charakter aj slang, ktorý tiež spomenieme v tejto kapitole.

Cieľom našej práce je analýza správ v dvoch printových médiách – v nebulvárnom denníku SME a v bulvárnom denníku Nový Čas. Našej analýze sa venujeme v poslednej kapitole. Vzhľadom k zameraniu a obsahu jednotlivých novín budeme analyzovať len také správy, ktoré informujú o dvoch celospoločensky dôležitých politických udalostiach - o predčasných voľbách do NR SR 2012 a o spise Gorila. Denník Nový čas je bulvárneho charakteru, ku ktorému o. i. patrí aj umelecké alebo až expresívne vyjadrovanie, predpokladáme preto častejší výskyt umeleckých výrazových prostriedkov práve v správach tohto periodika, ako v serióznejšom denníku SME. Potvrdí sa nám táto hypotéza aj pri analýze jednotlivých správ? Rozdiely medzi bulvárnou a serióznou správou uvedené v druhej kapitole slúžia ako predpoklad pre potvrdenie tejto hypotézy. Aj denník Nový čas, aj denník SME majú rubriky, ktoré sa venujú politickému spravodajstvu. Domnievame sa preto, že obom kauzám bude v oboch denníkoch venovaný aspoň približne rovnaký priestor v analyzovaných číslach.

Pri našej práci postupujeme viacerými metódami. Prvým krokom je využitie rešerše zo Slovenskej národnej knižnice v Martine. Na základe tejto rešerše sme postupovali pri vyhľadávaní odbornej literatúry. Štúdium tejto odbornej literatúry je najdôležitejšou metódou pre stanovenie relevantnej teoretickej platformy. Práve relevantné teoretické východiská nám tvoria základ pre analýzu spravodajských textov vo štvrtej kapitole našej práce. Keďže analyzujeme dva odlišné typy denníkov, uvedieme okrem výsledkov tohto rozboru, aj ich komparáciu.

Napriek rozsahu našej práce, ktorý nám nedovoľuje komplexnejšiu analýzu dlhšieho časového obdobia a väčšieho množstva čísel denníkov SME a Nový čas, dúfame, že naša diplomová práca a jej výsledky budú mať prínos v danej problematike.

1 ŽÁNER

Pojem žáner sa medzi jazykovedcami a novinovedcami chápe rôzne. Vytýčiť jednoznačnú definíciu pojmu žáner je veľmi komplikované. „*Žáner chápeme ako istú normu, ako istý zovšeobecnený súbor pravidiel, ktorými sa riadi tvorba konkrétnych textov*“ (RONČÁKOVÁ, 2011, s.15). Nesporný je vplyv určitého historického obdobia a kultúry, a to vzhľadom k tomu, že každé spoločenské a kultúrne prostredie používa odlišné žánre alebo odlišné prístupy k tým istým žánrom. Ako príklad môžeme uviesť esej, ktorá je diametrálne odlišne chápaná v slovenskej a anglosaskej jazykovede. Žáner je určený tematickým, kompozičným, štylistickým a funkčným hľadiskom. Pomocou týchto hľadísk dokážeme charakterizovať konkrétny útvar i žáner.

Tematická rovina určuje to, o čom sú texty. Funkčnosť určuje cieľ textov určitého druhu. Typická kompozícia textov tohto druhu určuje kompozičnú charakteristiku. Použitie lexikálnych a syntaktických prvkov definuje jazykovú rovinu. Môžeme teda zhrnúť, že kompozícia, štýl a jazyk, sú hlavnými žánrovými znakmi. Napriek tomu, že v súčasnej dobe sa do jednotlivých žánrov dostávajú aj inožánrové prvky, podstata predmetného žánru tzv. žánrová dominanta zostáva zachovaná. „*Žánre sú živé, dynamické, nestále a teda nepredpísateľné a nenormovateľné. Miera ich čistoty závisí od miery vplyvu subjektívnych štýlotvorných činiteľov na ne: čím viac subjektívnosti ovplyvňuje podobu žánru, tým je menej čistý, tvarovo labilnejší - a naopak.*“ (RONČÁKOVÁ, 2011, s.41).

Podľa J. Mistríka je žáner abstraktný, formálne i obsahovo uzavretý kontextový celok, je to všeobecný model. Realizuje sa uplatnením istých metód, čiže slohových postupov a má charakter uzavretej štruktúry.

A. Tušer tiež považuje žáner za abstraktný pojem, ale forma žánru ako odraz skutočnosti je hmatateľná, počuteľná a viditeľná. Žáner definuje ako istý odraz skutočnosti, ktorý má charakteristické znaky, ktoré rozpoznávajú tvorcovia aj adresáti. Dôležití sú nielen autori, ale aj príjemcovia, ktorí očakávajú v texte určité vlastnosti konkrétneho žánru. Autori by sa ale nemali otrocky pridŕžať charakteristických znakov. V reálnom živote totiž autor prináša nové pohľady na stvárnienie skutočnosti, v ktorých môže dôjsť k skĺbeniu rôznych žánrových znakov. V takomto prípade môžeme hovoriť o hraničných žánroch.

V. Hocheľová chápe žáner ako „umelecký druh, súhrnné označenie pre skupinu slovesných, výtvarných, hudobných a i. diel, ktoré sa vyznačujú určitými spoločnými znakmi a to tematickými, tvarovými a kompozičnými. V žurnalistike ide o konkrétne vymedzenie novinárskeho útvaru. Podľa žánrového určenia novinár pristupuje k téme a jej spracovaniu a volí najvhodnejšiu podobu textu, aby zodpovedala jeho zámerom a zhromaždeným faktom. Žáner sa v súčasnosti chápe iba ako pomocný model, ktorý sa napĺňa konkrétnym obsahom.“ (HOCHELOVÁ, 2000, s.228).

Podobne chápe žáner aj D. Slančová. Považuje žáner za istý súbor pravidiel, ktorými sa riadi tvorba konkrétnych textov, útvarov a komunikátov. Tiež ho označuje za abstraktný.

1.1 Dejiny žánru

Vývoj žánru nie je jednoznačný. Závisí totiž od rôznych faktorov, či už celkovej spoločenskej situácie, existujúcich komunikačných prostriedkov, používanej technológie, či vládnucej filozofie. Každý z odborníkov, ktorí sa venovali tejto téme, si vytvoril vlastnú periodizáciu dejín žánrov. Ak zoberieme do úvahy určitú historickú etapu v dejinách ľudstva, môžeme k nej priradiť aj konkrétne štádium dejín žánrov.

1.1.1 Starovek

Starovekí Gréci pojmy literatúra a žáner poznali, nepoznali však trichotómiu umeleckej literatúry ako lyrika, epika či dráma. Pozoruhodné delenie žánrov zaviedol Platón, a to delenie na vážne žánre (napr. tragédia) a nevážne žánre (napr. komédia). Alebo iné delenie - delenie na dramatické žánre (napr. tragédia, komédia), rozprávačské žánre (napr. lyrická poézia) a zmiešané žánre (napr. epeja). Odlišný názor na delenie mal Aristoteles, ktorý vo svojich dielach zo žánrov rozlišoval iba dramatickú báseň, epos a rečníctvo. Alexandrijská doba priniesla do žánrológie aj prepojenie žánru so štýlom. Rozoznávame teda vyšší, stredný a nižší štýl.

1.1.2 Stredovek

Z tohto obdobia neexistujú žiadne písomnosti, ktoré by sa zmieňovali o literárnych alebo novinárskych žánroch. Zo štýlov sa rozvíjali hlavne biblický, úradný a rétorický.

Medzi žánre biblického štýlu, ktoré sa profilovali v tomto období môžeme zaradiť najmä modlitby, cirkevné žalmy, hymny a obradné texty. Vplyv náboženstva bol taký silný, že zasahoval aj rétorické žánre, z ktorých najväčší rozmach nastal práve v rozvoji kázní a náboženských hier. Jediné úradný štýl a jeho žánre (zmluvy, prísahy a pod.) si zachovali svoj oficiálny charakter bez náboženských aspektov.

1.1.3 Novovek

Ako vo všetkých oblastiach, tak aj v žánrológii je badateľný výrazný posun oproti staroveku. Novovekí bádatelia používali rôzne princípy na delenie žánrov. Napríklad škótsky novinár a spisovateľ Eneas Sweetland Dalas popísal žánre na základe kategórií času a osoby: dráma - druhá osoba prítomný čas, epika - tretia osoba minulý čas a lyriky - prvá osoba budúci čas. V romantizme chápali štýl ako osobný autorský štýl. Až vďaka Johannovi Wolfgangovi Goethemu sa stretávame s trichotomickým delением žánrov na lyriku, epiku a drámu.

1.2 Dejiny publicistických žánrov

Najstarší publicistický žáner je plagát. Za prvý plagát je považovaná Správa Mohendžodáro, vytesaná do kameňa už v roku 3000 p. n. l. v povodí rieky Indu na území dnešného Pakistanu. V antike sa plagáty používali často, spájali v sebe publicistické aj administratívne žánre. Postupne sa k nim pripájali ústne prejavy, ktoré mali podobu kostolných kázní a správ od obecných bubeníkov. Veľký prelom v literatúre a žurnalistike nastal vďaka vynájdeniu kníhtlače. V tom čase sa len veľmi zriedka vyskytovali noviny, ktoré spĺňajú informačný charakter. V 2. polovici 15. storočia začali sporadicky vychádzať noviny už s funkciou informovať. V roku 1609 to boli v Štrasburgu noviny Relation, vo Wolfenbuttele noviny Aviso. Až v roku 1650 začal v Lipsku vychádzať denník Eikommende Zeitungen, ktorý považujeme za začiatok profilovania spravodajských žánrov. Výraz noviny sa ako Neue Zeitungen použil v slovníku Thesaurus Practicus v roku 1629. Zaujímavosťou je, že aj keď prvé noviny boli z väčšej časti spravodajské, správy sa zďaleka nepodobali dnešným správam. Obsahovali málo faktov, boli prídlhé a štylisticky neúsporné. Za nástroj agitácie, propagácie a boja je považovaný pamflet. V druhej polovici 18. storočia môžeme datovať vznik časopisov, ktoré slúžili pre zábavu. Na základoch postupného historického rozvoja a vymedzovania žánrov vznikla žurnalistika ako veda. Je

jednou z najmladších, nakoľko sa ako veda vyprofilovala asi pred 100 rokmi. Základom bolo tematické zameranie až neskôr sa kládol dôraz aj na formu. Na vývoji žánrov cielene pracujú mnohí odborníci, z oblasti literatúry, jazykovedy a žurnalistiky. Vplýva naň aj rozvoj masovokomunikačných prostriedkov. A práve rýchly rozvoj masovokomunikačných prostriedkov má na svedomí žánrový synkretizmus, teda vzájomné prelínanie žánrov.

1.3 Žánrotvorné princípy

Jednotlivé žánrotvorné kritériá môžeme rozdeliť podľa D. Slančovej na päť skupín:

1. **tematické**, teda isté typy textov sú typické pre isté témy. Náučný žánr využíva pojmové témy (príroda, spoločnosť).
2. **funkčným** kritériom rozumieme komunikačný úmysel, napr. správa má informovať.
3. **kompozičným** kritériom sa myslí vnútorné členenie textu a použité slohové postupy.
4. **formálne** kritérium zahŕňa hlavne rozsah, ale aj vertikálne a horizontálne členenie, grafické spracovanie textu a titulok.
5. **jazykové** kritérium vyjadruje ako už z názvu vyplýva použitú lexiku a syntax.

Nie všetky morfológické prostriedky môžeme považovať za žánrotvorné alebo útvarotvorné. V procese tvorby autor vyberá jazykové prostriedky až pod tlakom kompozičných a doplnkových prostriedkov, ktoré sú teda pri tvorbe žánru primárne. Morfológické prostriedky rozdeľujeme podľa J. Mistríka na fyzické, jazykové a komplementárne. Rovnako ako vo všetkých vedeckých smeroch, aj tu sa názory odborníkov na problematiku žánrotvorných princíпов líšia. Napríklad J. Mistrík nepovažuje tému za základ pri tvorbe žánru, ale iní autori ju naopak považujú za primárnu.

1.3.1 Morfológické prvky žánru

Morfológické prvky žánru vždy súvisia s použitými jazykovými prostriedkami, ktoré sú základom každého žánru. Sú fyzické, jazykové a komplementárne. Toto delenie vymedzil Jozef Mistrík.

1. fyzické morfológické prvky (sú hmotné a merateľné)

a) rozsah - extenzita, je prispôsobený funkcii a téme, zladený s prostredím a výrazovými prostriedkami. Spravodajské texty sú rozsahovo najkratšie. „Orientačne by sa mohla pripustiť takáto stupnica žánrov publicistického štýlu: do 100 slov spravodajské žánre, od 100 do 1000 slov typické beletristické žánre a nad 1000 slov sú analytické žánre.“ (MISTRÍK, 1975, s.24). Pri zapisovaní extenzity použil symbol E s tým, že rozlišuje tri stupne:

- E1: najkratšie žánre
- E2: stredne dlhé žánre
- E3: najdlhšie žánre

b) horizontálne členenie textu (mikrokompozícia) - pod týmto pojmom poznáme aj klasické trichotomické delenie, ktorým sa však napr. správa neriadi. Pri zapisovaní horizontálneho členenia symbolom H, označujeme:

- H1: formálne nečlenené žánre
- H2: žánre s trichotomickou segmentáciou
- H3: žánre so zložitým členením

c) vertikálne členenie textu - jednotlivé časti žánru z hľadiska významu nestoja na jednej rovine (použitie kurzívy, rôznych veľkostí písma atď.). Zapisujeme ho symbolom V:

- V1: text bez vnútorného členenia
- V2: text s dvojstupňovým členením (napr. dva druhy písma)
- V3: text s trojstupňovým členením (napr. tri druhy písma)

2. jazykové morfológické prvky (sú to rečové prostriedky)

a) lexika - podľa priemernej dĺžky slova, čím je slovo významovo jednoznačnejšie, tým je dlhšie. Ak môže mať slovo viac významov, býva spravidla kratšie.

Symbolom L označujeme stupnice nasledovne:

- L1: nad 2 - 3 slabiky
- L2: 2 - 3 slabiky
- L3: pod 2 - 3 slabiky

b) syndetickosť textu (prepojenosť textu). Spojky sú najmarkantnejším prvkom, ktorý spája text.

Syndetickosť zapisujeme symbolom S:

- S1: podpriemerné syndetické texty

- S2: priemerné syndektické texty
- S3: nadpriemerné syndektické texty
- c) slohový postup - metodológia - zapisujeme symbolom M:
 - M1: žánre s informačným alebo opisným slohovým postupom
 - M2: žánre s rozprávacím slohovým postupom
 - M3: žánre s výkladovým slohovým postupom

3. komplementárne morfológické prostriedky (nejazykové výrazové prostriedky)

a) kinetické, akustické a grafické prvky, žánre, ktorých jedným z určujúcich prvkov sú napr. kresby. Na základe použitia týchto prvkov existuje nasledovná stupnica:

- O1: žánre s najnižšou prítomnosťou týchto prvkov
- O2: vyššia prítomnosť prvkov
- O3: najvyššia prítomnosť prvkov

b) titulok, má vzhľadom k textu rôzne funkcie, napr. v publicistických žánroch napovedá o čom bude nasledujúci text, zatiaľ čo titulok textu umeleckého obsahu nám nenapovedá o obsahu zväčša nič

- T1: titulok priťahujúci pozornosť, vyvolávajúci napätie
- T2: informačný titulok
- T3: titulok prezentujúci obsah textu

Tieto členenia považujeme za najzákladnejšie. Iní autori môžu použiť podrobnejšie členenia, prípadne členenia podľa iných kritérií.

1.4 Procesy tvorby žánrov

V závislosti od štýlov sa žánre vyvíjajú rôzne. J. Mistrík vymedzuje osem procesov vývinu žánrov:

1. furkácia (štiepenie) - najstarší proces, ktorý vedie k vzniku nových žánrov a nových útvarov. Furkácia je kladená do súvislosti s prirodzeným rozvojom spoločnosti a jazykových prostriedkov, jej časové rozpätie je veľké.
2. anexia (odštiepovanie) - ide napr. o oddelenie špecifických druhov správy - drobná, rozšírená atď.

3. disipácia (rozptyl) - vyskytuje sa v žánroch, kde autor využíva subjektívny prístup k textu. Rozptylom sa myslí odbočenie od klasických črt toho ktorého žánru.
4. reťazový postup - je to proces, počas ktorého sa z jedného žánru vyvíja druhý žánr, pričom prvý ostáva v nezmenenej podobe.
5. asimilácia (napodobňovanie) - preberanie takých výrazových prostriedkov jedným žánrom, ktoré nie sú v rozpore s typickými výrazovými prostriedkami.
6. fúzia (stotožnenie) - zlučovanie dvoch žánrov v jeden alebo celkom nový, alebo sa jeden asimiluje.
7. atrofia - badáme ju pri neaktuálnych, archaických, zaniknutých žánroch, napr. elégie a hrdinské spevy.
8. kreácia - má revolučný priebeh, vzniká s novými spoločenskými podmienkami.

Žáner je považovaný za abstraktný pojem. Jeho odraz je v skutočnosti možné nahmatať, vidieť, či počuť. Každý žáner odráža skutočnosť a má ustálené znaky. Stavebnou jednotkou každého textu je informácia. Môžeme teda povedať, že po vystavení každého textu je to práve žáner, ktorý textu dodá finálnu podobu. Práve žáner odzrkadľuje formu, ktorou chceme informáciu podať adresátovi. Aj čitatelia vedia, čo môžu a majú očakávať od správy, čo si majú predstaviť pod pojmom glosa. Na základe týchto vedomostí siahajú po konkrétnych novinárskych textoch - ak chcú stručné fakty, prečítajú si správu, ak ich zaujíma vtipne vypointovaný postoj alebo názor, siahnu po glose.

2 DELENIE ŽÁNROV

Jednotlivé žánre priraďujeme ku konkrétnym štýlom. J. Mistrík definuje štýl ako „*spôsob prejavu, ktorý vzniká cieľavedomým výberom, zákonitým usporiadaním a využitím jazykových i mimojazykových prostriedkov so zreteľom na funkciu, situáciu, zámer autora, tematiku a na obsahové zložky prejavu.*“ (MISTRÍK, 1997, s.419). Zároveň vymedzil dve základné skupiny štýlov - primárne a sekundárne štýly.

2.1 Primárne štýly

Náučný štýl je písomný, monologický, verejný, pojmový, zreteľný, presný a odborný. Využíva sa pri zverejnení poznatkov získaných vedeckým výskumom. Žánre náučného štýlu vznikajú ako výsledok predchádzajúcej prípravy, nie sú spontánne. J. Mistrík delí žánre náučného štýlu na:

- 1) výkladové žánre: a) kontextové (dizertácia, článok, štúdia, úvaha); b) situačné (referát, koreferát, prednáška, diskusný príspevok, polemický a debatný príspevok).
- 2) opisné žánre (charakteristika, kritika, posudok, pracovný návod, recenzia).

Administratívny štýl je objektívny štýl používaný najmä vo verejnom styku. Žánre administratívneho štýlu sa využívajú na dorozumievanie inštitúcií medzi sebou a inštitúcií s občanmi, preto môžeme tento štýl nazývať aj administratívno-právny, kancelársky a úradnícky štýl. Podľa Mistríka poznáme tieto žánre administratívneho štýlu:

- 1) dokumentárne žánre (protokol a zápisnica, záväzok, potvrdenka, zmenka, rezolúcia, zmluva, šek, dlžobné úpisy, splnomocnenie, devízy).
- 2) oznamovacie žánre (vyhlášky a oznámenia, správa a hlásenie, žiadosť a prihláška, inzeráty a telegramy, pozvánka, prípis).
- 3) heslové žánre (tlačivá - vysvedčenia, faktúry, poštovné a bankové tlačivá atď., súpisy - rozvrh hodín, zoznamy osôb, inventáre vecí atď., formuly - definície, vzorce, prehľady práv a povinností atď.)

Rečnícky štýl sa vždy uskutočňuje v ústnej podobe. Ide o komunikáciu jednotlivca a kolektívu, pričom väčšinou reční jednotlivec pred publikom. Po ukončení prejavu

dostáva rečník spätnú väzbu od publika väčšinou prostredníctvom diskusie alebo dotazov. Jazykové prostriedky musia byť použité primerane publiku, aby nevyvolali nevhodné a neočakávané reakcie. Mistrík rozoznáva tieto rečnícke žánre:

1) agitačno-propagandistické prejavy: a) politické reči: zjazdový prejav, parlamentný prejav, manifestačný prejav, agitačný prejav, mítingový prejav, diplomatická reč; b) súdne reči: obžaloba, obhajoba.

2) náučné prejavy: a) prednášky: školská a osvetová; b) referáty a koreferáty: politický, organizačný, vedecký a sprievodcovský; c) dialogizované útvary: polemika a diskusia; d) cirkevné prejavy: kázeň, homília.

3) príležitostné a ceremoniálne prejavy: a) verejné - slávnostné (jubilejné, gratulačné, spomienkové); rámcové (otváracie, záverečné, privítacie a pozdravné); informačné (výzva, rozkaz, výstraha, prejavy oznamovacie, konferenciárske a upozorňovacie); b) rodinné (sobášne, pohrebné, prípitky, vítanie novorodencov).

Esejistický štýl je subjektívny. Jeho jediným žánrom je esej, ktorú Mistrík rozdeľuje na opisnú a výkladovú. Esej nehovorí o niečom novom, ale novým spôsobom pojednáva o niečom už známom.

Hovorový štýl je najstarší zo všetkých štýlov. Napriek prítomnosti nárečí a iných nespisovných javov ho zaraďujeme k štýlom spisovnej slovenčiny. Používa sa v súkromnom styku v kruhu rodiny a priateľov. Podľa Mistríka medzi žánre hovorového štýlu zaraďujeme rozprávanie, telefonické rozhovory, súkromné listy, kľatby, klebety, zvady atď.

Umelecký štýl má na rozdiel od ostatných štýlov dominantnú estetickú funkciu. Dominantnou funkciou ostatných štýlov je dorozumievanie, informovanie. Využíva nespisovné jazykové prostriedky, ktoré nie sú v tomto prípade rušivé, naopak, často sú nevyhnutnú na dotvorenie deja a vykreslenie postáv. Texty umeleckého štýlu sú dynamické a plnia esteticko - komunikatívnu funkciu.

Základné delenie žánrov umeleckého štýlu je zároveň aj základným delením literárnych druhov - epika, lyrika a dráma. K tomu Mistrík doplnil ešte didaktické umelecké žánre a non-fiction a science fiction.

Epiku rozdelil Mistrík na:

- 1) veršovaná - bohatierske a historické spevy, eposy, legendy, balady, básnické poviedky, romance a idyly
- 2) veršovaná a prozaická - báj, bájka, rozprávka, povesť, podobenstvo
- 3) prozaická - poviedka, novela, román

Mistrík vymedzil tieto lyrické žánre: pieseň, žalm, elégia, némia, žiacka poézia, anakreontská poézia, trubadúrska poézia, racionálna báseň, dityramp, hymna a óda.

K dramatickým žánrom Mistrík radí: tragédiu, činohru, veselohru, komédiu, skeč, frašku, grotesku, burlesku a satiru.

Publicistický štýl - najväčší vplyv na jeho formovanie majú spoločenské a politické podmienky. Tento štýl sa často nazýva žurnalistickým štýlom. „*Publicistický (žurnalistický) štýl sa definuje ako spôsob cieľavedomého výberu a tematického usporiadania spisovných jazykových prostriedkov, ktoré sa používajú na pohotovú, presnú a presvedčivú informáciu verejnosti o najaktuálnejších otázkach.*“ (MISTRÍK, 1997, s.460)

Mistrík delí žánre publicistického štýlu trichotomicky:

- 1) spravodajské žánre (správa, interview, oznámenie, komuniké, plagát, referát, inzerát, riport)
- 2) analytické žánre (posudok, recenzia, kritika, diskusia, polemika, úvodník, komentár, glosa, debata, pamflet, entrefilet, karikatúra)
- 3) beletristické žánre (reportáž, črta, fíčer, stĺpček, causerie, fejtón a besednica)

2.2 Sekundárne štýly

Sekundárne štýly považujeme za akési vedľajšie usporiadanie a kombináciu primárnych štýlov. Vznikajú príležitostne. Medzi sekundárne štýly zaraďujeme podľa Mistríka napr. denníkový štýl, biblický štýl, komiksový štýl, receptový štýl, školácky štýl, žartovný štýl, atď.

Ďalej sa v práci zameriavame na podrobnejšiu definíciu spravodajských žánrov publicistického štýlu, vzhľadom na tematické zameranie celej práce.

2.3 Spravodajské žánre

Spravodajské žánre sú jednými z najdôležitejších novinárskych žánrov. Ako informačné žánre tvoria spravodajstvo. Naproti tomu publicistické žánre môžeme ďalej deliť na analytický žánr a teda publicistiku racionálneho typu (napr. komentár, recenzia atď.) a beletristický žánr, teda publicistiku emocionálneho typu (napr. reportáž, fejtón atď.). Spravodajské žánre, publicistika racionálneho typu a publicistika emocionálneho typu patria k žánrom publicistického štýlu. Toto delenie nazývame trichotomické. Jednoduchším delením je dichotomické, ktoré rozlišuje len spravodajstvo a publicistiku. Malá encyklopédia žurnalistiky definuje spravodajstvo ako súhrn novinárskych prejavov, ktoré vecne, stručne a presne približujú aktuálnu či neznámu udalosť širšej verejnosti.

J. Mistrík uvádza vo svojej klasifikácii päť spravodajských žánrov: 1.krátka správa, 2.rozšírená správa, 3.riport, 4.interview, 5.oznámenie.

A. Tušer delí spravodajské žánre nasledovne:1.krátka správa, 2.rozšírená správa, 3.úradná správa, 4.referujúca správa (referát), 5.dialogizovaná správa (spravodajský rozhovor), 6.beletrizovaná správa (riport).

J. Findra a D. Slančová zhodne delia spravodajské žánre: 1.správa, 2.oznámenie, 3.interview.

Podľa Malej encyklopédie žurnalistiky rozoznáva slovenská žánrológia šesť základných druhov správ: krátka, rozšírená, úradná, referujúca, dialogizovaná a beletrizovaná.

2.4 Správa

Viacerí odborníci sa zhodujú v základnom postavení správy ako spravodajského žánru. Už v minulosti mala správa výsadné postavenie v žurnalistike a inak tomu nie je ani teraz. Väčšina čitateľov v novinách, časopisoch, ale aj v televízii a iných masovokomunikačných prostriedkoch siahajú najprv po správe. Správa je najlepšou potravou pre ľudskú zvedavosť a túžbu po informovanosti. Možno práve pre svoju objektivnosť, pravdivosť, zrozumiteľnosť a dostupnosť je správa nosným pilierom spravodajstva a toto výsostné postavenie jej právom patrí. Podľa J. Mistríka je pre správu charakteristická aj jej zostupná výstavba - princíp obrátenej pyramídy, t.j. najdôležitejší fakt je umiestnený v úvode a menej významné, prípadne vysvetľujúce fakty, sa radia za ním. Príznačná pre

správu je informačná nasýtenosť, teda veľa informácií na malom mieste. Okrem základných otázok zaužívaných v Európe, na ktoré dáva správa odpoveď a síce: kto, čo, kde, kedy, prečo, ako, by mala správa podľa amerických novinovedcov obsahovať aj týchto 10 znakov: bezprostrednosť, vzťah k recipientovi, príslub dôsledkov, hovoriť o veciach, po ktorých je dopyt, napätie, pôvodnosť, konflikt, sex, emócie, progres. Súčasťou každého novinárskeho textu, a teda aj správy, je titulok. V. Hocheľová definuje titulok ako nadpis alebo názov článku, ktorý má svojím grafickým znázornením a umiestnením vplyv na celkový vzhľad periodika. Je dôležité, aby bol titulok nápaditým a výstižným názvom článku.

„Správa - základný spravodajský žáner, forma novinárskej informácie o spoločensky významnej alebo zaujímavej udalosti či jave.“ (HOCHELOVÁ, 2000, s.182)

„Správa podáva stručnú, presnú a objektívnu informáciu o tom, čo sa stalo. Môže mať písomnú (noviny a časopisy) alebo ústnu (televízia a rozhlas) podobu. Hlavným znakom správy je jej faktografickosť, s ktorou súvisí vecnosť a objektívnosť. Faktografické údaje hovoria o nositeľoch udalosti (kto), jej pomenovaní (čo), miestnych údajoch (kde), o čase (kedy), o spôsobe uskutočnenia udalosti (ako), a prípadne aj o príčinných súvislostiach (prečo).“ (FINDRA, 2004, s.214)

„Klasický a základný publicistický žáner je správa. Z nej sa vyvinuli také žánre, ktorými sa informuje, opisuje, oznamuje. Správa ako žáner existuje už v predhistorickom období tlače. Už najstaršie noviny venovali najviac miesta správam a v modernej tlači sa čoraz viac na prvé strany novín dostávajú spravodajské texty a v takých masovokomunikačných prostriedkoch, ako je rozhlas, televízia a film, sa zaraďujú správy na najexponovanejšie miesta.“ (MISTRÍK, 1975, s.116)

„Správa je základný spravodajský žáner, ktorý prináša stručnú a jasnú novinársku informáciu o aktuálnej, spoločensky významnej alebo zaujímavej udalosti (jave).“ (TUŠER, 2003, s.158)

Viacerí odborníci, ktorí sa venujú problematike printového spravodajstva sa zhodujú v tom, že tak ako na celospoločenský vývoj rôznych oblastí, tak aj na spravodajstvo majú vplyv mnohé faktory z okolitého prostredia. Ľ. Kralčák a G. Magalová

sa zhodujú vo viacerých aspektoch pôsobiacich na vývoj spravodajstva ako takého, ale aj na vývoj samotnej správy, ktorým sa budeme venovať v tejto kapitole našej práce.

Medzi tieto aspekty teda môžeme zaradiť prudký technologický rozvoj. Ten má za následok aj vznik nového žurnalistického fenoménu - multimedialného redaktora, ktorý je schopný písať pre tlač, rozhlas, televíziu a internet. Tým sa stiera jedinečnosť jazyka používaného v konkrétnom druhu média. Môžeme konštatovať, že v nedávnej minulosti bol status multimedialného redaktora neznámy a nepredstaviteľný.

Po roku 1989 môžeme na Slovensku zaznamenať prudký nárast anglicizmov nielen v odbornej žurnalistike, ale aj v hovorovom štýle jazyka. Vysoko frekventovaný výskyt anglicizmov spôsobil dokonca udomácnenie niektorých týchto slov. Môže to byť spôsobené aj tým, že pre niektoré z týchto slov sa len ťažko alebo vôbec hľadá slovenský ekvivalent, napr. díler (dealer) drog, snoubording (snowboarding).

Žánrový synkretizmus je podľa Kralčáka a Magalovej považovaný za výsledok aspektov pôsobiacich na vývoj spravodajstva. Pod žánrovým synkretizmom rozumieme vzájomné prelínanie jednotlivých žánrov. Podľa Magalovej pôvodne považovaný intelektualizovaný publicistický štýl je v súčasnosti vo veľkej miere zasahovaný hovorovým štýlom prostredníctvom expresívnej lexiky, slangového vyjadrovania, irónie a frazeologizmov. Donedávna boli expresívne vyjadrovacie prostriedky príznačné najmä pre bulvár, ale v súčasnosti k nemu sklzáva aj seriózne spravodajstvo.

2.4.1 Druhy správ

Pri definovaní jednotlivých druhov správ sa budeme pridržať členenia správ, ktoré je zhodné s Malou encyklopédiou žurnalistiky. K tomuto členeniu sa prikláňa aj A. Tušer.

Krátka správa je podľa A. Tušera základná novinárska informácia o spoločensky významnej alebo zaujímavej udalosti. Prináša jeden základný, doteraz neznámy fakt, prípadne známy, ktorý vystupuje v nových súvislostiach. Pokiaľ informuje o udalostiach významných len pre určité miesto - lokalitu ide o tzv. lokálku. Krátka správa má tri základné formy, a to je noticka, fleš a jednotlivýpeť.

Noticka je väčšinou jednovetová správa o faktoch, ktorým sa zvyčajne nepripisuje veľký spoločenský alebo politický význam. Má štyri formy: noticka bez titulku, noticka s titulkom prechádzajúcim do správy, noticka s relatívne samostatným titulkom a noticka s domicilom namiesto titulku.

Fleš je typickým žánrom pre spravodajské tlačové agentúry. Je to prvotná pohotová a stručná správa o mimoriadnom zahraničnopolitickom alebo vnútropolitickom jave, o ktorom ešte nemá redakcia dostatok ďalších informácií. Doplňenie podrobnejších informácií sa od agentúr očakáva v priebehu dňa. Fleš sa často používa na oznámenie výsledku športovej udalosti. Následne sú podrobnosti o športovej udalosti zverejnené v ďalších správach. Fleš má aj podobu avíza na prvej strane vydania, ktorým redakcia upozorňuje na atraktívne články vnútri čísla.

Jednostlpec je výstižný názov pre informáciu zverejnenú v zalomení jedného stĺpca. Je to krátka správa so samostatným titulkom. Poznáme tri druhy jednostlpeca: jednostlpec so samostatným titulkom, domicilom a značkou zdroja, jednostlpec so samostatným titulkom a značkou zdroja na začiatku správy a jednostlpec so samostatným titulkom a značkou zdroja na konci správy. Pokiaľ je jednostlpec uvedený bez zdroja, predpokladá sa, že zverejnená informácia pochádza z redakcie. V takomto prípade by tam mala byť uvedená značka "red."

Rozšírená správa informuje o aktuálnej informácii alebo jave ale v rozsahu širšom ako krátka správa. Odpovedá na všetkých šesť spravodajských otázok, teda kto, čo, kde, kedy, ako, prečo. Rozšírenú správu môžeme deliť na interpretujúcu rozšírenú správu, ktorá podáva ucelenejšiu informáciu o oznámenom jave priradením ďalších podrobností. Ďalej pokračujúca rozšírená správa, ktorá sa využíva pri dlhšie trvajúcich udalostiach (vojnové konflikty a živelné katastrofy). Táto správa opakovane uvádza na prvom mieste už známy fakt, ale vždy k nemu priraduje nové, doteraz neznáme skutočnosti. Komentujúca rozšírená správa obsahuje okrem odpovedí na šesť základných spravodajských otázok aj komentár autora, ktorý by však nemal byť obsiahly. J. Mistrík poukazuje na to, že už samotný názov napovedá, že ide o správu väčšieho rozsahu. Podľa jeho názoru je možné uplatnenie postoja autora v tomto žánri. Naproti tomu podľa A. Tušera je možné uplatnenie postoja autora v tomto žánri skôr výnimočne. Na potrebné podrobnejšie vysvetlenie odporúča skôr uvádzať ďalšie informácie a skutočnosti, výroky politikov a iných verejných činiteľov.

Úradnú správu prirovnáva A. Tušer k žánrom administratívneho štýlu, pretože autorský podiel žurnalistu je v nej minimálny. V úradnej správe ide totižto o informáciu z oficiálnych miest, inštitúcií alebo organizácií. Žurnalista túto informáciu iba upraví do podoby vhodnej na zverejnenie. Úradná má dve základné formy. Prvou je oznámenie. V

oznámení ide väčšinou o zverejnenie udalosti, ktorá sa pripravuje, alebo má nastať. Oznámenie je určené iba pre určitý špecifický užší okruh recipientov, napr. oznámenie o odvodovej povinnosti brancov. Ale môže byť určené aj širšiemu okruhu recipientov, napr. oznámenie o voľbách. Využíva sa ja v policajnom spravodajstve pri pátraní po osobách. Oznámenie má strohý jazyk a krátky rozsah.

Druhou základnou formou úradnej správy je komuniké. *„Obsahom komuniké bývajú udalosti veľkého medzinárodného alebo vnútroštátneho významu a má sa publikovať v doslovnom znení. Ak ho chce redakcia skrátiť, môže tak urobiť iba po odsekoch, ale v záhlaví musí uviesť...Z komuniké... . Nemožno ho meniť ani štylisticky upravovať, pretože každé slovo v ňom je dôležité. Povoľujú sa iba gramatické zásahy. Má prvky dokumentu, jeho stavba a štýl majú ustálenú štruktúru, hutný a úradný jazyk, slovnú zásobu prevzatú z politického, odborného alebo technického názvoslovía.“* (TUŠER, 2003, s.96). Existujú tri druhy komuniké - nóta, uznesenie a vyhlásenie.

Nóta podľa V. Hochelovej je úradné oznámenie medzi vládami štátov, doručené prostredníctvom ministerstva zahraničných vecí. Verbálna nóta oznamuje menej závažné skutočnosti, napísané obvykle v tretej osobe. Je stručná, vecná, má dátum a pečiatku ministerstva. Výsledkom rokovania vlády, národnej rady alebo iných organizácií je uznesenie, kdežto autorom vyhlásenia môže byť aj jednotliviec.

Referujúca správa (referát) sa podľa A. Tušera používa najmä pri referovaní z verejných podujatí, zasadnutí, konferencií, významných športových akcií, filmových a divadelných premiér a im podobných udalostí, ale uplatňuje sa aj pri dlhodobejšie prebiehajúcich udalostiach. Referát sa skladá z dvoch častí. Prvú časť tvorí perex - rámcovka, v ktorej sa odpovedá na základné spravodajské otázky, kto, čo, kde, kedy, ako, prečo. A v druhej časti - informačnej informuje a popisuje priebeh udalostí. Referát podáva kompletný, celistvý a neskreslený obraz. Pri tvorbe referátu novinár využíva množstvo materiálu, ktorý však upravuje a skracuje za účelom vystihnúť najpodstatnejších faktov. Poznáme dva spôsoby výstavby referátu. Prvý spôsob je chronologický - podľa časovej postupnosti. Druhý je voľne zostavený referát - novinár sám volí poradie faktov a vystúpenie účastníkov s ohľadom na ich dôležitosť.

Dialogizovaná správa (spravodajský rozhovor). *„Interview je žáner, ktorý sprostredkúva informáciu o fakte, ktorým je istá udalosť, alebo istý jav a zároveň*

sprostredkúva informáciu o osobe, ktorá na základe otázok o daných udalostiach a javoch vypovedá. Má dialogickú podobu, no nie je to jednoduchý dialóg, pretože jednotlivé repliky sa v konkrétnom útvare zväčša upravujú tak, aby odpovede tvorili kompaktný celok, členený otázkami.“(SLANČOVÁ, 1996, s.141). Malá encyklopédia žurnalistiky vymedzila päť základných typov interview - klasické interview reprodukuje otázky a odpovede v pôvodnom znení bez akýchkoľvek doplnení a komentárov; spracované interview, ktoré voľným štýlom reprodukuje informácie pomocou citácií a parafráz; monologické interview, ktoré je reproduované v texte bez otázok; interview realizované rozpravou, kde je respondent rovnocenným partnerom pýtajúceho sa žurnalistu; reportážne interview, v ktorom sú odpovede respondenta doplnené reportážnymi prvkami, ako napríklad opis okolia, situácie a pod.

Podľa J. Findru je vďaka spravodajského rozhovoru verejnosti predkladaný názor známej osobnosti z oblasti kultúrneho, spoločenského a politického života. Práve dialogická forma zabezpečuje jeho dynamickosť.

A. Tušer pripomína dôležitosť uvedenia rozhovoru, pretože táto forma sa využíva najmä na zaujatie stanoviska autoritatívnou osobou k téme, ktorá presahuje možnosti redakcie. Na rozdiel od publicistického rozhovoru, kde je žurnalista partner interviewovaného, v spravodajskom rozhovore je novinár "len" pýtajúci sa. A. Tušer vymedzuje aj malý rozhovor tzv. mikrointerview, kde novinár oslovuje kompetentnú osobu jednou, dvomi otázkami, pričom ju v úvode predstaví.

Beletrizovaná správa (riport) Ripoort je považovaný za menšiu reportáž, pretože sa v ňom odráža svedecká výpoveď očitého svedka o nejakej udalosti alebo jave. Popri základnom spravodajskom charaktere je dovolené používať aj beletristické jazykové vyjadrovacie prostriedky. Napriek tomu, že je aktuálny, môžu byť jeho súčasťou aj retrospektívne prirovnania a pohľady do minulosti. Práve tieto prvky z minulosti dodávajú silu zobrazovanej udalosti alebo opisovanému človeku. Témy ripoortu sú rozmanité, napr. z kultúrnej, sociálnej, alebo prírodovednej oblasti. J. Mistrík odlišuje od reportáže ripoort podľa väčšej faktografickej nasýtenosti, ďalej tým, že jedna vec sa sleduje z viacerých hľadísk, vec sa opisuje ako hotová.

2.5 Trendy súčasného spravodajstva

Čo vlastne stálo za zrodom novín? Podľa M. Kasardu práve potreba prinášať správy stvorila noviny. Už v dávnej histórii vo všetkých civilizovaných ríšach existovalo písomné oznamovanie noviniek. Napríklad Gaius Július Caesar nechával rozhodnutia senátu zverejňovať na hlinených tabuliach. V histórii malo spravodajstvo za úlohu prinášať správy a informácie o rozhodnutiach vládnych vrstiev, ktoré sa dotýkajú všetkých občanov. Táto historická úloha ukázala svoje opodstatnenie aj dnes, určite nenájdeme ani jeden denník, ktorý by neprinášal aspoň stručné aktuality zo zasadnutia vlády, parlamentu a pod. Môžeme však aj v tomto období nájsť aj jeden markantný rozdiel v porovnaní novín minulých a súčasných. V minulosti vládcovia trvali na tom, že pre ľud zverejňovali len správy a informácie, ktoré ich vládu mali prezentovať pozitívne. Naproti tomu v súčasnosti nie je nijakou výnimkou, ba skôr pravidlom, keď noviny prinášajú informácie o negatívnych stránkach predstaviteľov vlády a politickej strany, o ich škandáloch, netransparentnosti, rodinkárstve a korupcii. Bulvárne denníky sa priam predhávajú v tom, ktorý skôr prinesie negatívnu kauzu vysokého politického predstaviteľa. Takéto správy sú nosným pilierom bulváru. Smutné ale je, že do takéhoto bulvárneho spravodajstva sa čoraz viac zapájajú aj seriózne médiá.

Podstata novín - informovať verejnosť, prinášať aktuálne správy, je stále tá istá. Rozdiel môžeme badať napr. v rozsahu. Krátke, stručné správy, najaktuálnejšie novinky sa pomaly ale isto z printovej tlače prenášajú na internet. Internet ako fenomén súčasnosti je totiž absolútne najrýchlejšie masovokomunikačné médium. Žiadne iné médium nie je schopné s takou rýchlosťou preniesť aktuálnu informáciu takému množstvu ľudí, ako práve internet. Novinám zostala úloha aktuálnu informáciu priniesť čo najobširnejšie, obohatiť stručnú pôvodnú informáciu a množstvo detailov a súvislostí. Preto sa v dnešnej dobe printové médiá zameriavajú najmä na rozšírené správy, rozhovory atď. *„Print (tlač) sa stáva najpomalším z médií, a preto musí prinášať spravodajstvo inak. Rozšírené, obohatené a v kontexte, čo televízia, rozhlas a ani šprintujúci internet nestíha.“* (KASARDA, 2010, s.74)

2.6 Spravodajské prejavy

A. Tušer vymedzil sedem základných vlastností spravodajských prejavov.

1. aktuálnosť - myslí sa tým, časová (najnovšia - nová informácia) alebo spoločenská (známa informácia ktorá v aktuálnom čase nadobúda hodnotu novosti) aktuálnosť
2. pravdivosť - o pravdivosti môžeme hovoriť, ak je informácia potvrdená minimálne z dvoch zdrojov. V spravodajskom texte musí byť každý fakt pravdivý.
3. objektívnosť - vyvážené a nestranné informovanie - novinár by mal venovať všetkým zúčastneným stranám rovnaký priestor
4. stručnosť - spravodajský text by nemal byť ťažkopádny a rozvláchny, nemali by sa v ňom vyskytovať zbytočné slová, používať opakovane tie isté výrazy. Dôležitá je vecnosť vyjadrovania.
5. zrozumiteľnosť - má podobnú úlohu ako stručnosť. Podľa Tušera rozumieme pod zrozumiteľnosťou jednoznačné formulácie, jednoduchý oznamovací štýl bez skratiek, neznámych termínov, neurčitých pojmov, súvetí, dlhých vsuviek a pasívnych gramatických tvarov.
6. pohotovosť - je potrebné dostať čerstvú informáciu o aktuálnom jave alebo skutočnosti čo najrýchlejšie, najlepšie ako prvý (nie však bez overenia faktov) k adresátovi
7. profesionálnosť - kvalitný spravodajský text môže vyprodukovať iba kvalifikovaný a vzdelaný žurnalista

Ani takéto presné vymedzenie základných vlastností spravodajských prejavov, ani Kódex Slovenského syndikátu novinárov nebráni bulváru v používaní nepravdivých, neobjektívnych, niekedy aj neprofesionálnych správ. Paradoxom je, že spravodajské hodnoty vyniknú práve pri bulvárnych správach.

Najzákladnejšie spravodajské hodnoty (news values), teda to, čo robí správu správou sú podľa T. Rončákovej - konflikt, spor, boj, sex, erotika, elitnosť, emotívnosť, príbeh, majetkové záležitosti, bohatstvo, kurióznosť, nezvyčajnosť, senzačnosť, novosť, prekvapivosť, tajomnosť, odhalenie, paradox, praktický vplyv na každodenný život, ľudskosť a súvislosť s inými udalosťami.

Novinárske spravodajské prejavy môžeme podľa A. Tušera posudzovať v dvoch rovinách. Jednu rovinu tvorí kritérium použitého prostriedku masovej komunikácie - televízia, rozhlas, tlač, agentúrne spravodajstvo, internet a film. Druhým kritériom je oblasť, ktorej sa novinár venuje - domáce spravodajstvo, zahraničné spravodajstvo,

ekonomické, kultúrne a športové spravodajstvo. Do kritéria oblasti pôsobenia žurnalistu zaraďujeme aj podskupiny, a síce regionálne, lokálne, vojenské, finančné, reklamné spravodajstvo a ďalšie.

K najtradičnejším postupom tvorby spravodajských textov patria:

1. chronologický postup - udalosť popisuje tak, ako sa stala, od začiatku až do konca
2. logický postup - riadi sa princípom obrátenej pyramídy, t.j. na prvom mieste sú najdôležitejšie fakty, za nimi sú radené stále menej a menej dôležité fakty
3. dynamický (emfatický) - na prvé miesto sú postavené najpríťažlivejšie fakty, ktoré majú zaujať a prilákať čitateľov

2.7 Seriózna správa

M. Kasarda vymedzil pre serióznu správu nasledujúce črty:

- rýchly, úderný, informatívny štýl, použitie jednoduchých, stručných vyjadrení
- dominancia racionálnych nad emocionálnymi žánrami
- informačne bohaté titulky
- štandardný spisovný jazyk s príznakovými prvkami v niektorých častiach (publicistické žánre)
- fotografie so spravodajskou a informačnou hodnotou
- infografiky a tabuľky ako doplnková informácia

A. Tušer pripomína pri tvorbe serióznej správy dodržiavanie noriem novinárskej etiky. Správa sa nesnaží o vedeckú úplnosť, nemá byť ani komerčne alebo propagandisticky motivovaná.

2.8 Bulvárna správa

Bulvárna správa má tiež podľa M. Kasardu určité charakteristiky:

- expresívny a hovorový jazyk (napr. tykanie ľuďom), použité vulgarizmy
- použitie zábavných, ľahkých tém
- ide o beletrizované príbehy s pointou a nie o serióznu správu
- niekedy aj menej kvalitná fotografia so škandálnou témou
- citovo, škandálne, exkluzívne doplnené titulky

Vďačnou témou bulvárnych periodík sú ľudia známi zo sveta šoubiznisu. Svoju pozornosť však bulvár venuje aj bežným ľuďom, pracuje najradšej s extrémami (najchudobnejšie sociálne odkázané prípady a najbohatší milionári, ľudia rôznym spôsobom zohyzdení a na druhej strane vychytené krásavice, asketicky, asexuálne žijúci ľudia a na druhej strane rôzne sexuálne deviácie, atď.) Typickými pre bulvár sú aj fotografie, čím väčšie, tým lepšie, čím škandálnejšie, tým lepšie. Vo veľkosti a škandálnosti nezaostávajú ani titulky. Za hlavné úlohy, ktoré má bulvárna tlač považuje M. Kašiarová vytváranie emócií, prinášanie originality a novosti, odlišnosti, zrozumiteľnosti a jednoduchosti. Autor bulvárneho článku vyberá také jazykové prostriedky, ktoré vie publikum jednoducho dekodovať.

3 UMELECKÉ JAZYKOVÉ PROSTRIEDKY

Umelecké jazykové prostriedky podľa M. Harpána sú príznačné hlavne pre umelecký štýl, ktorý používa rôzne výrazové prostriedky. Majú špecifické vlastnosti. Tieto prostriedky majú isté spoločné znaky, ale aj znaky, ktoré ich vzájomne odlišujú. Prejavujú sa v rovine slova, syntagmy alebo vety, kompozície. Už v antike sa vyčleňovali rôzne typy jazykových umeleckých prostriedkov. Súhrnne ich nazývali básnické figúry a trópy. Antickí teoretici zväčša zdôrazňovali ich umeleckú hodnotu tým, že im pripisovali ozdobnú funkciu.

Odborníci z oblasti jazykovedy a literatúry pomenovali množstvo existujúcich umeleckých jazykových prostriedkov. V Poetickom slovníku T. Žilku nachádzame rozdelenie umeleckých jazykových prostriedkov zhodné s antickým členením na trópy a figúry. Medzi trópy zaraďuje:

Metafora je najzákladnejší prostriedok tejto skupiny a zároveň základný stavebný princíp básnického textu. Slovenský ekvivalent metafory je prenáška. Z neho logicky vyplýva, že ide o nahradenie jedného slova iným slovom a to na základe prekvapivej podobnosti. Najdôležitejšou vlastnosťou metafory je obraznosť. Podľa slovného druhu použitého v metafore môže byť táto substantívna, slovesná, slovesno-substantívna alebo adjektívna. Substantívne metafory rozdeľujeme na dva druhy. Prvým je tzv. metaforický genitív, v ktorom dochádza k spojeniu abstraktného a konkrétneho (metafora zaznamenáva konkretizáciu). Druhou je metaforická zámena urobená do konca - názov jedného predmetu je celý nahradený názvom iného predmetu. Slovesné metafory podobne ako metaforický genitív konkretizujú básnickú výpoveď a niekedy aj oživujú neživé veci. Proces oživovania neživých vecí sa nazýva personifikácia. Pod pojmom personifikácia rozumieme prenášanie vlastností ľudí na neživé predmety. Je potrebné odlíšiť animizáciu, t.j. prenášanie vlastností živých, no nie ľudských bytostí, na neživé predmety.

Podobne ako metafora, tak aj metonymia (zámena mien) sa zakladá na využití významových alebo štylistických odličností doplnujúcich základný význam. V metafore sa však prenášanie významu uskutočňuje podľa princípu podobnosti, zatiaľ čo v metonymii podľa princípu vecnej alebo logickej súvislosti. Metonymická zámena môže byť zámena vec a osoba, čas a osoba, jav, vec, dielo a pôvodca, látka a výrobok, činnosť a osoba, vonkajší a vnútorný jav. Najčastejší typ metonymie je synekdocha - celok je označovaný

časťou, alebo časť je označovaná celkom. Rozlišujeme šesť typov synekdochickej zámeny: 1. časť za celok (pars pro toto), 2. celok za časť (totum pro parte), 3. druh za rod (species pro genere), 4. rod za druh (genus pro specie), 5. jednotné číslo namiesto množného (singularis pro plurali), 6. množné číslo namiesto jednotného (pluralis pro singulari). Ďalším druhom metonymie je antonómázia - namiesto mena človeka sa použije jeho opis alebo jeho charakteristická vlastnosť.

V prirovnaní existujú spolu vždy aspoň dva prvky, ktoré majú nejakú spoločnú vlastnosť, rozlišujeme v ňom tri členy. Prvý člen, ktorý porovnávame - comparandum, druhý člen, ku ktorému sa prirovnáva - comparatum, tretí člen je spoločná vlastnosť porovnávaných predmetov - tertium comparationis. Pokiaľ sa vynechá spojovacie slovo napr. ako, sťa, hovoríme o bezspojkovom prirovnaní) a antitéza (druh prirovnania, ktorý zakladá na protiklade dvoch spájaných významov.

Podľa T. Žilku je alegória nepriame pomenovanie, ktoré vyjadruje obsah myšlienky alebo predstavy z istých dôvodov priamo nevysloviteľných. Alegória - inotaj býva využitá v celom texte. Najznámejšou alegóriou je bájka. M. Harpáň dodáva, že zvláštnosťou alegórie je, že v nej existujú paralelne dva významy, doslovný a prenesený.

Epiteton je najčastejší výrazový prostriedok. V spojení podstatného a prídavného mena prídavné mená vnášajú do štýlu citovosť a expresívnosť, autor pomocou epitetonu zvyčajne vyjadruje svoj osobný postoj k napísanému.

Symbol je samostatne ťažko pochopiteľný, dá sa mu porozumieť len v širšom zmysle básnického smeru alebo tvorby niektorého autora, alebo jeho diela.

„Symbol tiež patrí k základným výrazovým prostriedkom umeleckého štýlu, ale zároveň má i širší význam ako univerzálna estetická kategória. Teoretici rozlišujú tri typy symbolov:

- 1. symbol ako znak (napr. v matematike X je symbol neznámej)*
- 2. symbol ako znázornenie abstraktného pojmu konkrétnym predmetom (kríž je symbolom kresťanstva)*
- 3. básnický symbol“.*(HARPÁŇ, 2009, s.102)

„Symbol je všeobecne každý znak, ktorý vzniká na základe konvencionálneho označenia. Predmety, objekty okrem svojej úžitkovej funkcie môžu splňať aj druhotnú

funkciu, ktorá vyplýva z toho, že nadobúdajú znakový charakter, fungujú ako znak.“(ŽILKA, 1984, s.102)

Výrazným prejavom estetického komična je irónia, v ktorej pozitívne hodnotenie má negatívny, niekedy až pejoratívny význam. Ironickým vyjadrením vlastne myslíme presný opak toho, čo sme povedali. V dielach sa často používa, aby ľahšie poukázala alebo zosmiešnila niektoré negatívne ľudské vlastnosti. Ak je výsmech sprevádzaný až cynickým autorským postojom, hovoríme o sarkazme.

Medzi trópy ďalej Žilka zaraďuje katachrézu (nezmyselné, nelogické spojenie, napr. zvädnutá žiara), synestéziu (spájanie dvoch pojmov označujúcich odlišné zmyslové vnemy, napr. ťažká vôňa), hyperbolu (zveličenie) a perifrázu (pomenúva predmet nepriamo, pomocou opisu).

Vymedzené figúry podľa Žilku: aliterácia (opakovanie hlások na začiatku za sebou idúcich slov), kalambúr (slovná hračka, ktorá alebo spája dve homonymá, alebo zamieňa podobne znejúce slová), epizeuxa (opakovanie tých istých slov za sebou), anafora (opakovanie rovnakého slova alebo skupiny slov na začiatku susedných veršov alebo viet v prozaickom texte), epifora (opakovanie tých istých slov nastáva na konci veršov alebo viet), epanastrofa (slovo z konca vety sa opakuje na začiatku nasledujúcej vety), anadiplóza (opakovanie niektorého slova z predošlej výpovede na začiatku novej vety), pleonazmus (nadbytok, napr. videl som na vlastné oči), hendiadys (dva výrazy sú namiesto podradeného vzťahu spojené v priradenom vzťahu), palidrom (verš, ktorý dáva rovnaký zmysel čítaný odzadu aj odpredu), paralelizmus (zdôrazňuje význam alebo citovú zložku výpovede a vzniká opakovaním rovnakých alebo podobných viet nasledujúcich za sebou), litotes (opak hyperboly, teda zmiernenie pomenovania), paronomázia (opakovanie slovných základov), výpustka alebo elipsa (vynechávanie slov alebo výrazov z textu, ktorých obsah je napriek neprítomnosti jasný), chiazmus (prípád skríženého opakovania, v ktorom jeden vetný celok má opačný slovosled ako druhý), asyndeton (vzniká spájaním slov alebo viet bez zvyčajných spojok), polysyndeton (používanie spojok bez gramatickej potreby), zeugma (slovo sa dostáva do dvoch väzieb, z ktorých je len jedna logická), klimax (gradácia - stupňovanie hore), antiklimax (gradácia - stupňovanie dole), oxymoron (zvyčajne spojenie podstatného a prídavného mena s navonok protichodným významom, avšak s hlbším spoločným zmyslom), paradox (napriek hlbšiemu vnútorne významovo

spojenému protikladnému pojmu je to navonok neočakávaný a prekvapujúci výrok), apostrofa (oslovenie neprítomnej alebo neživej osoby, predmetu).

Členenie podľa Žilku doplníme ešte ďalšími umeleckými výrazovými prostriedkami, ktoré charakterizoval M. Harpáň, keďže predpokladáme ich výskyt v praktickej časti našej práce: eufemizmus (prejavuje kladný citový postoj, drsným a nepríjemným javom dodáva zjemňujúci výraz), dysfemizmus (je silne citovo negatívne zafarbený a teda pomenovania zhoršuje), rečnícka otázka (otázka, na ktorú nečakáme odpoveď, pretože tá vyplýva z obsahu otázky. Občas si na túto otázku odpovie sám autor, a teda vzťahom rečnickej otázky a rečnickej odpovede sa zosilňuje citové napätie), podobné je rečnicke zvolanie (vyjadruje citový vzťah autora k výpovedi). Hoci je rečnícka otázka a rečnicke zvolanie syntaktického charakteru (ostatné zadané umelecké výrazové prostriedky sú lexikálneho charakteru), umelecké vlastnosti týchto dvoch nám dovoľujú zaradiť ich k ostatným nenocionálnym prostriedkom.

3.1 Frazeologizmy

Frazeológia je podľa G. Magalovej veda zaoberajúca sa spojením viacerých slov do jedného celku, ktorý pomenúva jednu vec, predstavu, dej alebo stav. Zároveň môžeme frazeológiu považovať aj za súhrn všetkých frazeologických jednotiek v jazyku, ale aj za istý spôsob vyjadrovania jednotlivca alebo istého odboru (napr. žurnalistická frazeológia). Frazéma (frazeologická jednotka, frazeologizmus) je základná jednotka frazeológie. Charakterizuje ju expresívnosť a obraznosť. V našej práci sme sa rozhodli venovať frazeológii práve kvôli jej charakteristickým vlastnostiam, ktoré považujeme o.i. za umelecké.

Podľa J. Mlaceka klasifikujeme frazémy podľa týchto kritérií: 1. vecnovýznamová alebo sémantická klasifikácia, 2. konštrukčná klasifikácia, 3. funkčná klasifikácia, 4. klasifikácia podľa pôvodu, 5. slovnodruhovú klasifikáciu, 6. klasifikácia podľa vzťahu k spisovnému jazyku, 7. klasifikácia podľa bázy na ktorej vznikajú, 8. klasifikácia podľa vzťahu medzi ustálenosťou a variantnosťou, 9. štylistická klasifikácia, 10. komplexné alebo kombinované klasifikácie.

G. Magalová uvádza ešte ďalšiu tzv. novinársku frazeológiu, ktorá je podľa nej špecifickou klasifikáciou.

V rámci prvého kritéria rozdeľujeme frazeologické jednotky na frazeologické zrazy (jednotlivé slová tohto slovného spojenia strácajú svoj pôvodný význam, význam má len celé slovné spojenie, napr. nosiť parohy), frazeologické celky (niektoré slová tohto slovného spojenia si zachovali svoj pôvodný význam, ale ostatné majú prenesený význam, čím sa zachováva obraznosť frazeologizmu, napr. chodiť spať so sliepkami) a frazeologické spojenia (väčšina komponentov použitých v tomto frazeologizme si zachováva svoj pôvodný význam a len jeden komponent má prenesený význam, napr. biele víno).

Konštrukčné kritérium rozdeľuje frazeologizmy na frazémy so stavbou syntagmy (frazeologizmus má tvar všetkých vetných konštrukcií - a) veta, napr. rozum sa mu čistí, b) súvetie, napr. kto sa hanbí, má prázdne gamby, c) slovesné syntagmy, napr. streliť capa, d) neslovesné syntagmy, napr. modrý pondelok), minimálne frazémy (sú zložené z jedného plnovýznamového a jedného neplnovýznamového slova, napr. zahorúca), subfrazémy (skladajú sa z neplnovýznamových jednotiek, napr. len aby), jednoslovné frazémy (napr. vystreliť si - strieľať si z niekoho), frazeologické konštrukcie (charakteristická je zvláštnosť pri spájaní slov v konštrukcii ako aj používanie tautológie - opakovanie toho istého slova v obmenách, napr. kameň na kameni).

Na základe funkcie delíme frazeologizmy na frazémy s pomenovacou funkciou (frazeologizmy ekvivalentné so slovom, napr. pritiahnúť si opasok, frazeologizmy neekvivalentné so slovom vyjadrené vetou alebo slovným spojením, napr. stislo mu srdce, frazeologizmy, ktorých význam je možné ozrejmiť len voľným opisom, napr. šedá eminencia), frazémy s výpovednou funkciou (majú stavbu vety, napr. príslovia lebo porekadlá), frazémy s pomenovaco-výpovednou funkciou (majú rôzne variácie, napr. nemaľuj čerta na stenu - maľovať čerta na stenu), frazémy bez výpovednej a pomenovacej funkcie (napr. ešte že čo).

Podľa G. Magalovej frazeologizmy podľa pôvodu rozdeľujeme na domáce a prevzaté, aj keď toto členenie postupne s udomácnovaním prevzatých frazeologizmov stráca význam. Konštruktívnejšie je delenie frazeologizmov podľa pôvodu a motivácie: a) motivované starovekými rímskymi a gréckymi dejinami, napr. Pandorina skrinka, b) motivované bibliou a kresťanstvom, napr. Sodoma a Gomora, c) motivované významnými historickými udalosťami, napr. objaviť Ameriku, d) motivované ľudovými tradíciami a

slovesnosťou, napr. prísť o vienok, e) motivované rozvojom vedy, techniky a spoločenským životom, napr. pozeráť na svet cez ružové okuliare, f) motivované literárnymi alebo historickými postavami, napr. kocky sú hodené.

Pre našu prácu prikladáme význam žurnalistickej frazeológii, keďže jej výskyt predpokladáme aj v periodikách skúmaných v praktickej časti. J. V. Bečka rozdelil novinárske frazeologizmy na intenzifikačné frazeologizmy (ustálené slovné spojenia, v ktorých je význam základného slova zosilnený iným slovom, napr. hrobové ticho), verbalizačné frazeologizmy (časť frazeologizmu, ktorú tvorí podstatné meno je uvádzaná do dejového stavu, napr. hrozí nebezpečenstvo) a konkretizačné frazeologizmy (skutočnosť je označená nepriamym - metaforickým alebo metonymickým pomenovaním, napr. ťahať za jeden povraz).

Medzi menej podstatné, prípadne menej používané delenia zaradujeme slovnodruhovú klasifikáciu frazém, klasifikáciu frazeologizmov na základe vzťahu k spisovnému jazyku, členenie frazém podľa bázy vzniku, podľa vzťahu medzi ustálenosťou a variantnosťou, štylistické delenie frazém a kombinované alebo komplexné delenie frazém. Magalová označuje tieto delenia za nejednotné, majú určité praktické a metodické obmedzenia, nedajú sa aplikovať na všetky frazeologizmy a pod.

G. Magalová uvádza ešte aj slangovú frazeológiu, napr. mať na háku (nezáujem), stáť si na kábli (nerozumieť jasným veciam) a pod. V. Hochelová slang zadefinovala ako reč určitej sociálnej alebo záujmovej skupiny ľudí, s typickým, často expresívnymi výrazmi. Viacerí odborníci sa prikláňajú k zaradeniu slangu do nespisovnej vrstvy jazyka a k používaniu v neoficiálnom a súkromnom vyjadrovaní. Aj keď nemôžeme tvrdiť, že slang je úplným umeleckým prvkom, vzhľadom k jeho charakteristickej črte – expresívnosti a jeho celkovej nenocionálnej lexike, sa pokúsime všímať si ho v našej diplomovej práci.

Za osobitný druh frazeologizmov považuje G. Magalová niektoré útvary paremiológie kvôli ich obraznosti. Paremiológia je odvetvím folkloristiky a skúma pôvod, vývoj a existenciu parémii – prísloví (majú náučný charakter, napr. Bez práce nie sú koláče), porekadiel (stručné a výstižné vyjadrenie ľudovej múdrosti a skúsenosti, napr. Nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch) , pranostík (výroky o prírode a počasí, ktoré vznikli ako výsledky dlhodobých skúseností ľudí, napr. Svätý Martin chodí na bielom

koni), okrídlených výrazov (zväčša metaforické, dvojslovné pomenovania, ktoré vznikli z citátov historických alebo literárnych postáv, napr. trójsky kôň) a povráviak (podobné prísloviám a porekadlám, ale bez zovšeobecňujúceho charakteru, napr. Dobré je, keď na nás neprší). Okrem týchto paremiologických útvarov skúma paremiológia ešte aj ľudové hádanky a anekdoty, ktoré podľa G. Magalovej nie je možné začleňovať k frazeológii kvôli jasnému žánrologickému začleneniu.

4 ANALÝZA SPRÁV Z DENNÍKOV SME A NOVÝ ČAS

4.1 Analýza titulkov správ tematicky zameraných na predčasné voľby do NR SR 2012

Celospoločenskou témou č. 1 od začiatku roka 2012 sú jednoznačne predčasné parlamentné voľby, ktoré boli vypísané na 10. marca 2012. Pri analýze jednotlivých titulkov spravodajských článkov, ktoré sa akýmkoľvek spôsobom dotýkajú volieb, sa zameriavame na výskyt umeleckých jazykových prostriedkov. Pre porovnanie množstva titulkov s umeleckými výrazovými prostriedkami uvedieme aj nocionálne titulky správ venujúcich sa voľbám. Ako sme si vyššie zadefinovali, v žánri správy by sa takéto prostriedky nemali vôbec nachádzať. Ponúkame nasledujúcu analýzu, ktorá túto teoretickú platformu potvrdí alebo vyvráti. V analýze chceme pokračovať nasledujúcim postupom: najskôr ponúkneme titulky s umeleckými výrazovými prostriedkami, ktoré pomenujeme vedľa konkrétneho titulku a nocionálne titulky z denníka SME. Kvôli odlíšaniu titulkov od ostatného textu, budeme tieto uvádzať zvýraznené kurzívou. Potom uvedieme výsledný graf, ktorý znázorní počet všetkých titulkov a údaje o tom, koľko z nich bolo s nenocionálnymi prostriedkami a koľko s nocionálnymi. Nasledovať bude rozbor s rovnakým postupom pri titulkoch z denníka Nový čas. Nakoniec zhrnieme výsledky analýzy do tabuľky kvôli prehľadnosti.

TITULKY S UMELECKÝMI VÝRAZOVÝMI PROSTRIEDKAMI Z DENNÍKA SME

17. 1. 2012 – *Fico začal plniť kulturáky* – metafora

24. 1. 2012 – *Program Smeru odpisuje zo štúdie SAV* – metonymia

26. 1. 2012 – *Šoty 99% televízie nevysvetlili* – metonymia

27. 1. 2012 – *Pri vzniku môžu strany klamať* – metonymia; *Expres, RTVS a TA3 reklamu pre 99% neprijali* – metonymia

2. 2. 2012 – *KDH sa cíti ako líder pravice* – metonymia; *Slota bojuje vo voľbách o prežitie* – metafora

7. 2. 2012 – *Matovič rozbil kandidátku* – metafora

14. 2. 2012 – *Disciplinárne návrhy na Harabina voľby nezrušia* – metonymia

16. 2. 2012 – *Strany veľmi prírodu nechránia* – metonymia

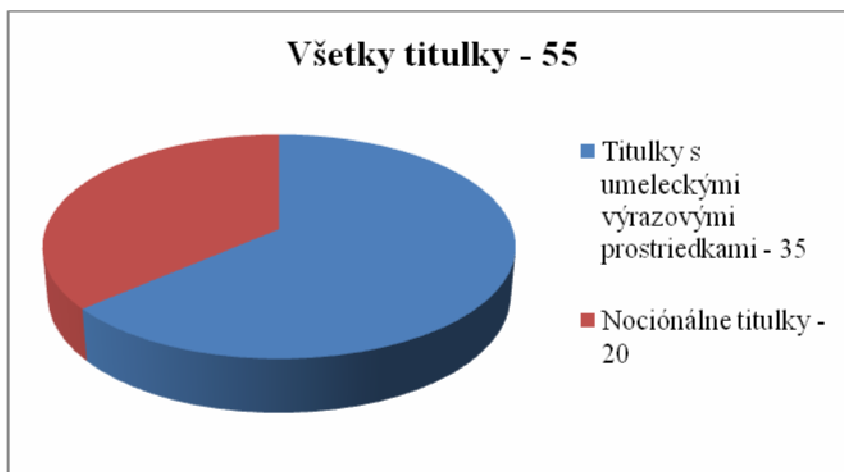
21. 2. 2012 – *Strana 99% chystala besedu u Lexu* – metonymia

23. 2. 2012 – *Strany nižšie odvody nesľubujú* – metonymia

28. 2. 2012 – *Strany chcú obmedziť zisk* – metonymia
6. 3. 2012 – *Vláda chce do volieb otvoriť štátne dáta* – metonymia; *K silnému Smeru ísť nechcú* – frazeologizmus
8. 3. 2012 – *Hranica záchrany strán neleží hlboko* – metonymia, slovné spojenie *Hranica záchrany* – intenzifikačný frazeologizmus; *Prázdna obálka politikom nezarobí* – symbol
12. 3. 2012 – *Fico vládne sám* – metonymia – synekdocha; *Smer valcoval, pravica utrpela výraznú prehru* – frazeologizmus, *Červená je už i Bratislava* – metafora, epiteton; *Smer nevraví, že na odvody do II. piliera nesiahne* – metonymia; *Červený balón SaS praskla len doma* – metonymia; *Na voľbách pretiekli tisíce eur* – metafora; *Smer zoberie viac ako 23 miliónov* – metonymia; *Kupovať hlasy je trestné, Lunik to vie* – slovné spojenie *Kupovať hlasy* – metafora, *Lunik to vie* – metonymia; *Dzurinda doviedol SDKÚ na okraj* – symbol, slovné spojenie *na okraj* – frazéma; *Pravica vodcu nehľadá* – metonymia; *Most stratil Slovákov aj Maďarov* – synekdocha; *Slota nasleduje Mečiara* – elipsa, irónia
13. 3. 2012 – *Stávkara odpísal víťaz* – frazeologizmus; *Slota aj agent číslo 53 si hľadajú prácu* – metafora; *Obavy z Fica má Jobbik* – metonymia
15. 3. 2012 – *Lipšic vidí u Figela skrat* – metafora; *Minister Maďarič má nabrat' na sile* – metafora; *Mestský i vidiecky volič smeruje k Ficovi* – synekdocha

NOCIONÁLNE TITULKY Z DENNÍKA SME

16. 2. 2012 – *Lengyel: Mal by prosiť Radičovú; V SDKÚ sú aj nespokojní. O problémoch mlčia; Dzurindov odchod nie je na programe; Expertov na životné prostredie ukrývajú*
21. 2. 2012 – *Žitňanskej priaznivcov pribudlo; Korupcia sa teraz politikom hodí*
23. 2. 2012 – *Do penzie nás skôr nepošlú;*
1. 3. 2012 – *Nerozhodnutých je mimoriadne veľa*
2. 3. 2012 – *Igor Matovič: V pravici sú menší zlodeji*
8. 3. 2012 – *Radičová voličov nevyzve; Kampaň: zabrat' môže aj sveter;*
12. 3. 2012 – *Maďarič: Na výber nominantov si dáme väčší pozor; Ani Vladimír Mečiar nemal takú silu; Z Fica majú strach; Podpredsedom parlamentu môže byť Matovič; Fico navrhuje zrušiť rovnú daň; Fico chce do vlády viac nestraníkov; Jurzyca ako jediný minister neuspel; Pocit ohrozenia pritiahol voličov k urnám*
13. 3. 2012 – *Dzurinda už nebude predsedom*

TITULKY S UMELECKÝMI VÝRAZOVÝMI PROSTRIEDKAMI Z DENNÍKA NOVÝ ČAS

7. 2. 2012 – *Miki tak to je teda jazda...* – irónia

1. 3. 2012 – *Na hárkoch boli aj mŕtve duše!* – slovné spojenie *mŕtve duše* – frazéma vzniknutá z literárneho diela, rečnícke zvolanie

2. 3. 2012 – *Špinavá kampaň tlačí aj na preferencie strán* – slovné spojenie *Špinavá kampaň* – intenzifikačný frazeologizmus, *kampaň tlačí* – frazéma

12. 3. 2012 – *Fico bude vládnuť sám!* – metonymia – synekdocha, rečnícke zvolanie; *Výhru oslávil aj s fľaškou koly!* – irónia, rečnícke zvolanie; *Prvé kroky po víťazstve viedli k mame!* – metafora, rečnícke zvolanie; *Prekrúžkovali sa do NR SR!* – aktualizovaná frazéma, rečnícke zvolanie; *Slotu voliči poslali do dôchodku* – metafora; *99% volilo len 1%* – metafora;

13. 3. 2012 – *Volebná korisť strán* – metafora; *Nepi, Robo, nepi kolu* – frazéma motivovaná ľudovou slovesnosťou; *Chlapci, už ste definitívne dobicyklovali* – irónia, metafora;

20. 3. 2012 – *Bugár o podpredsedovi NR SR: Múdrejší ustúpi* – porekadlo

NOCIONÁLNE TITULKY Z DENNÍKA NOVÝ ČAS

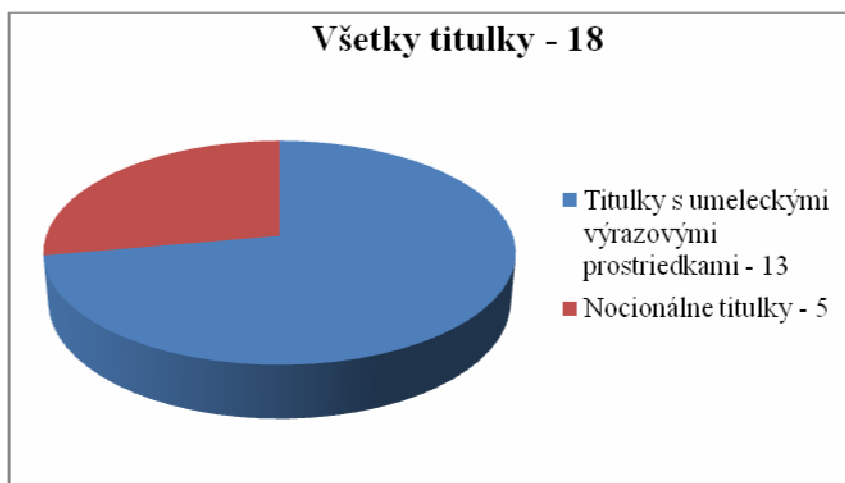
27. 1. 2012 – *Keď voliči vylepšujú politiku*

16. 2. 2012 – *Zvyšovanie daní a zdražovanie*

8. 3. 2012 – *Nie je žiadna potreba zvyšovať dane*

12. 3. 2012 – *Jedlo, pitie, cigary a ranné vytriezvenie*

13. 3. 2012 – *Koho posadí Fico do vlády?*

Zhrnutie výsledkov analýzy titulkov správ tematicky zameraných na predčasné voľby do NR SR

	Počet všetkých titulkov	Počet titulkov s umeleckými výrazovými prostriedkami	Počet nocionálnych titulkov
Denník SME	55	35	20
Denník Nový čas	18	13	5

4.2 Analýza titulkov správ tematicky zameraných na spis - kauza Gorila

Spis s krycím názvom Gorila je jedna z najpertraktovanejších tém, ktoré rezonovali v posledných mesiacoch celou slovenskou spoločnosťou. Miestami tento spis alebo celá kauza okolo spisu, dostávali v médiách viac priestoru ako predčasné voľby. Napriek tomu, že pravosť dokumentu nebola oficiálne potvrdená, nevieme teda, či zistenia a výpovede tajnej služby sú vôbec relevantné, je to téma, ktorá hýbe spoločnosťou. Uvádzajú sa v nej rôzne podozrenia o údajnom ovplyvňovaní politiky finančnou skupinou, dosadzovanie politických nominantov do štátnych podnikov a provízie pri privatizácii. Mnohí politici

tejto kauze pripísali vplyv na výsledok volieb, vplyv na umiestnenie, resp. neumiestnenie niektorých politických osobností na zvoliteľných miestach na kandidátke. Obidva denníky, ktoré sú predmetom analýzy v našej práci, venovali tejto téme naozaj dostatok pozornosti a priestoru. V tejto podkapitole budeme analyzovať titulky správ, ktoré sa venujú tomuto spisu. V nadväznosti na predošlú metodiku budeme postupovať rovnako ako pri analýze titulkov správ venujúcich sa predčasným voľbám.

TITULKY S UMELECKÝMI VÝRAZOVÝMI PROSTRIEDKAMI Z DENNÍKA SME

17. 1. 2012 – *Gorilu krotili Mitrík aj Magala* – elipsa (vypustenie slova *spis* z titulu môže pôsobiť mierne komickým dojmom. Ak si titulok prečíta čitateľ, ktorý nemá žiadnu vedomosť o spise Gorila, môže sa domnievať, že ide o správu z veterinárnej stanice alebo ZOO), metafora; *Mikloš sa na Gorilu nepýtal* – elipsa

19. 1. 2012 – *Penta SaS pripomína schôdzky* - metonymia; *Koalícia nevie zosadiť Bubeníkovú* – metonymia, slovné spojenie *nevie zosadiť* – frazéma; *Gorilu si nabzájom vyčítajú SMK a Most – Híd* – metonymia;

24. 1. 2012 – *Penta skrýva dary pre Smer* – metonymia; *Penta platí konzervatívcom aj zdravotníkov* – metonymia;

26. 1. 2012 – *Gorilu majú posunúť ďalšie písomné dôkazy* – metonymia;

27. 1. 2012 – *Gorila počúvala z kuchyne* – slovné spojenie *Gorila počúvala* – synekdocha, zároveň aj personifikácia

2. 2. 2012 – *Banány pošlú aj Praha a Londýn* – synekdocha;

7. 2. 2012 – *Neziskovky radia ako na Gorilu* – metonymia; *Protesty proti korupcii rozdelili slovenský Facebook* – metafora;

9.2. 2012 – *Lipšic spája pranie špinavých peňazí s Pentou* – metafora; *Protest Gorila strážili aj stovky tajných* – elipsa; *Bystrica: Do basy!* – synekdocha

14. 2. 2012 – *Gorila má blízko k Nádeji* – synekdocha

16. 2. 2012 – *Trnka radil stopnúť Gorilu* – elipsa; *Amnesty sa rozišla s lídrami protestov* – metonymia

23. 2. 2012 – *Polícia poprela Pentu* – metonymia

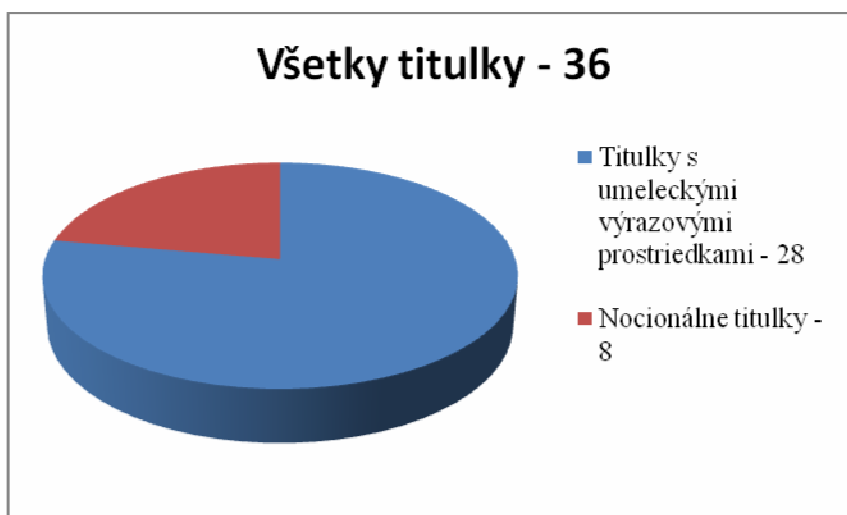
28. 2. 2012 – *Suseda Gorily prepustila SIS zle* – metonymia, slovné spojenie *Sused Gorily* – synekdocha; *Rakúšania opäť hovoria o Slovensku. Pre kauzu Gorila* – prvá veta titulu – synekdocha

1. 3. 2012 – *Sused Gorily musí mlčať* – synekdocha

2. 3. 2012 – *Skartovanie Gorily už u Lipšica preverili* – elipsa
 6. 3. 2012 – *Lipšic našiel v Gorile PPC* – elipsa
 13. 3. 2012 – *Lipšic videl lietať dlažobné kocky* – animizácia
 15. 3. 2012 – *Fico mal byť do Gorily vlákaný* – synekdocha
 20. 3. 2012 – *Ruskovi sa zdajú obvinenia šialené* – intenzifikačný frazeologizmus

NOCIONÁLNE TITULKY Z DENNÍKA SME

2. 2. 2012 – *Radičová nepoprela, že doma hostila Haščáka; Šéfa Penty si nechávajú nakoniec*
 7. 2. 2012 – *Haščák netajil rozhovory s Paškom; Sudca Kráľ odmieta, že by cenzuroval; Vodné delo vraj striekalo len pred výtržníkov; Mladým dávajú šancu*
 2. 3. 2012 – *Svedok opakuje, že Haščáka vídal; Nicholson dostáva dary*

TITULKY S UMELECKÝMI VÝRAZOVÝMI PROSTRIEDKAMI Z DENNÍKA NOVÝ ČAS

17. 1. 2012 – *Takto žije hlavná postava Gorily* – elipsa
 19. 1. 2012 – *Penta žiada vymazať Gorilu* – metonymia
 24. 1. 2012 – *SIS konečne prehovorila o Gorile* – metonymia, elipsa
 26. 1. 2012 – *Riaditeľ SIS už môže vypovedať o Gorile* – elipsa; *Bojí sa o seba aj o svoju rodinu!* – rečnicke zvolanie

27. 1. 2012 – *Zaútočíme na stránky finančných žralokov!* – slovné spojenie *finanční žraloci* – aktualizovaná frazéma, rečnícke zvolanie
31. 1. 2012 – *Trestné oznámenie na mladých organizátorov!* – rečnícke zvolanie
2. 2. 2012 – *Jeho brat pracuje pre Lipšica!* – rečnícke zvolanie
7. 2. 2012 - *Sudcovi, ktorý zakázal vydať knihu Gorila, rozbili auto!* – rečnícke zvolanie
9. 2. 2012 – *84% Slovákov chce trestné stíhanie aktérov Gorily!* – rečnícke zvolanie; *Sudcovo rozhodnutie je škandalózne!* – rečnícke zvolanie
14. 2. 2012 – *Ochránka z protestu Gorila mala blízko k exsiskárom!* – rečnícke zvolanie
16. 2. 2012 – *Plány kuli v 4-hviezdičkovom hoteli!* – rečnícke zvolanie, slovné spojenie *plány kuli* – frazeologizmus
21. 2. 2012 – *Gorilu chce vydať český politik* – elipsa
23. 2. 2012 – *V jeho byte kula pikle Gorila* – slovné spojenie *kuť pikle* – frazeologizmus, slovné spojenie *Gorila kula pikle* – synekdocha; *V jeho byte sa mal upieť spis Gorila!* – rečnícke zvolanie, metafora

NOCIONÁLNE TITULKY Z DENNÍKA NOVÝ ČAS

9. 2. 2012 – *Úplatok som dal pred 16 rokmi*

Zhrnutie výsledkov analýzy titulkov správ tematicky zameraných na spis – kauza Gorila

	Počet všetkých titulkov	Počet titulkov s umeleckými výrazovými prostriedkami	Počet nocionálnych titulkov
Denník SME	36	28	16
Denník Nový čas	17	8	1

4.3 Analýza správ tematicky zameraných na predčasné voľby do NR SR 2012

Vzhľadom k rozsahu našej práce nemôžeme uvádzať znenie celej správy, v ktorej sa nachádzajú jednotlivé umelecké výrazové prostriedky. V nasledujúcej časti našej práce preto len stručne opíšeme, o čom samotná správa je, ktorý deň a na ktorej strane je v periodiku uverejnená a uvedieme vždy celú vetu, v ktorej sa konkrétny umelecký jazykový prostriedok nachádza. Umelecký jazykový prostriedok pomenujeme hneď za vetou. Uvedieme vety s umeleckými výrazovými prostriedkami, ktoré sa nachádzajú v texte správy, v perexe, v medzitulukoch, nadtitulkoch a podtitulkoch správy. Tieto vety budeme odlišovať od ostatného textu kurzívou. V našej analýze sa zameriame na všetky druhy správ, ktoré sme si zadefinovali v teoretickom základe. Nakoniec ponúkneme zhrnutie do tabuľky výsledky tejto analýzy.

UMELECKÉ VÝRAZOVÉ PROSTRIEDKY V TEXTE SPRÁV V DENNÍKU SME

17. 1. 2012

Správa sa nachádza na strane 4 a čitateľov informuje o začínajúcej predvolebnej kampaň kandidujúcej strany Smer. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Topoľčany víтали svojho rodáka ako budúceho silného premiéra. (synekdocha)

Na prasknutie plný kulturák, nadšené davy prívržencov, moderátor Martin Nikodým, scenár ako z Pošty pre teba a emotívne zostrihaný film o zlyhaniach súčasnej vlády. (na prasknutie plný kulturák – hyperbola, kulturák – slang, scenár ako z Pošty pre teba – prirovnanie)

24. 1. 2012

Správa sa nachádza na strane 2 a čitateľov informuje o použití údajov zo štúdie Slovenskej akadémie vied vo volebnom programe strany Smer. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Smer kritizoval SDKÚ za plagiátorstvo, sám zdroj nepriznal. (Smer kritizoval, sám zdroj nepriznal – metonymia)

Stratégiu vypracoval na objednávku Ficovej vlády Ekonomický ústav SAV. (objednávku vypracoval Ekonomický ústav – metonymia)

Či Smer postupoval korektne, keď nepriznal zdroj, ktorý pri tvorbe programu použil, Pastorek nechcel komentovať. (Smer postupoval korektne, keď nepriznal zdroj – metonymia)

26. 1. 2012

Správa sa nachádza na strane 3 a čitateľov informuje o reklamných šotoch strany 99%. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Rada pre vysielanie a retransmisiu podozrieva médiá z porušenia zákona. (rada podozrieva – metonymia)

Televízie tvrdia, že šoty nevysielajú v reklamných blokoch a ide o sponzorské dary. (televízie tvrdia – metonymia)

Markíza tvrdí, že ich pozvali na poslednú chvíľu. (Markíza tvrdí – metonymia)

Strana oponuje, že v televíziách beží iba informačná kampaň občianskej iniciatívy 99 percent. (strana oponuje – metonymia)

Na zasadnutí rady v utorok mali šoty televízie vysvetliť. (televízie mali vysvetliť – metonymia)

Stratégia na hrane zákona strane s neznámymi kandidátmi a silným sponzorom s väzbami na zbrojárske prostredie zaberá. (na hrane zákona – intenzifikačná frazéma)

27. 1. 2012

Správa sa nachádza na strane 2 a čitateľov informuje o možných falošných podpisoch na hárkoch pripojených k žiadosti strany 99% - občiansky hlas o registráciu. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Jeden podpis, jedno euro. (elípsa)

Ministerstvo vnútra pravosť všetkých neoveruje. (ministerstvo vnútra neoveruje – metonymia)

Mŕtve duše (frazéma motivovaná literárnym dielom)

Ak dosiahne aspoň dve percentá, kauciu jej vrátia. Ak nie, prepadne štátu. (elipsa)

Ďalšia správa sa nachádza na strane 2 a čitateľov informuje o médiách, ktoré kampaň strany 99% nevysielali a o médiách, ktoré kampaň vysielali. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Viaceré médiá kampaň strany 99 percent odmietli. (médiá odmietli – metonymia)

Pred mesiacom televízia Markíza tvrdila, že predvolebné vysielanie chce prediskutovať s licenčnou radou. (televízia Markíza tvrdila – metonymia)

Televízia Joj si zase nepreberá poštu, v ktorej ju rada zavolala vysvetliť, prečo vysielala kampaň, o ktorej má podozrenie, že porušuje zákon. (televízia Joj si nepreberá poštu, rada ju zavolala vysvetliť – metonymie)

2. 2. 2012

Správa sa začína na strane 1 a pokračuje na strane 3 a čitateľov informuje o predvolebných prieskumoch. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Prieskumné agentúry naznačujú drvivé víťazstvo Smeru. (drvivé víťazstvo – intenzifikačný frazeologizmus)

KDH v štyroch posledných prieskumoch prebehlo SDKÚ a strana Jána Figel'a sa už cíti ako líder pravice. (KDH prebehlo SDKÚ, strana Jána Figel'a – metonymie, strana sa cíti – personifikácia)

Najnovšie výsledky prieskumov verejnej mienky ukazujú okrem jasnej dominancie Smeru aj to, že SDKÚ má po avizovanom odchode Ivety Radičovej z politiky a kauze Gorila, ktorá sa rieši už viac ako mesiac, vážny problém. (jasná dominancia, vážny problém – intenzifikačné frazémy)

Strane utekajú voliči hlavne k Obyčajným ľuďom a ku KDH. (strane utekajú voliči – metafora)

Ďalšia správa sa nachádza na strane 3 a informuje čitateľov o nepriaznivých volebných výsledkoch strany SNS. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

SNS, ktorá sa už dva roky potáca na hranici zvoliteľnosti, bojuje šesť týždňov pred voľbami o prežitie. (SNS bojuje o prežitie – metafora, potáca sa – frazéma)

Posledná analyzovaná správa sa tiež nachádza na strane 3 a informuje čitateľov o názoroch niektorých členov politickej strany Smer na predvolebné prieskumy. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Smer opakovane kritizuje druhý pilier. (Smer kritizuje – metonymia, druhý pilier – elipsa)

7. 2. 2012

Správa sa nachádza na strane 1 a 2 a informuje čitateľov o kandidátoch do parlamentu za stranu Obyčajní ľudia. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Vo vyťahovaných svetloch a obnosených mikinách prišli včera do parlamentu ohlásiť rozpad zoskupenia Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti viacerí jeho predstavitelia. (vyťahované svetle a obnosené mikiny – epitetony, mikiny – slang).

14. 2. 2012

Správa sa nachádza na strane 4 a informuje čitateľov o dopade výsledku volieb na disciplinárne návrhy podané na Štefana Harabina. V správe sa nachádzajú tieto výrazové prostriedky:

Žiadna strana nehovorí, že by disciplinárne návrhy voči predsedovi Najvyššieho súdu mali stiahnuť. (strana nehovorí – metonymia)

Ako jediné strany z tých so šancou dostať sa do parlamentu si pritom nemyslia, že by mal z čela súdu predčasne odísť. (čelo súdu – metafora, strany si nemyslia – metonymia)

16. 2. 2012

Tri správy sa nachádzajú na strane 3 a informujú čitateľov o vplyve Mikuláša Dzurindu ako predsedu SDKÚ na predvolebné preferencie strany a o názoroch poradcov politických kampaní na jeho odchod zo strany, ktorý by preferencie mohol zvýšiť. V správach sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Zlé výsledky v prieskumoch verejnej mienky náladami v SDKÚ nezamávali. (náladami nezamávali – frazeologické spojenie)

Dzurinda od vzniku SDKÚ nemal súpera v boji o predsednícku stoličku. (predsednícka stolička – symbol, boj o predsednícku stoličku – metafora)

Strana by tak ukázala, že sa pokúsila o očistu. (strana by ukázala – metonymia, pokúsiť sa o očistu – metafora)

Na strane 3 sa nachádzajú dve správy, ktoré informujú čitateľov o ekologických bodoch programov jednotlivých politických strán . V správach sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Volebné programy sľubujú len nejasnú ochranu prírody. (programy sľubujú – metonymia)

Ak po voľbách vznikne koalícia a strany si budú deliť posty, o ministerstvo životného prostredia zrejme veľká bitka nebude. (bitka o ministerstvo – metafora)

Najväčší priestor téme venuje KDH, ktoré chce na štyroch stranách riešiť väčšinu hlavných environmentálnych problémov. (KDH chce riešiť – metonymia)

Most sa ako jedna z mála strán hotuje znížiť výmeru chránených území, plánuje aj stratégiu proti vplyvom zmeny klímy. (hotovať – jednoslovná frazéma motivovaná ľudovou slovesnosťou, Most plánuje – metonymia)

Navrhuje napríklad trestnoprávnu zodpovednosť pri budovaní čiernych stavieb či čiernych skládok. (čierne stavby, čierne skládky – frazeologické spojenia)

SNS životné prostredie vybavila piatimi vetami, kde sa dá dočítať napríklad o tom, že čistý vzduch a čistá voda znamená čisté Slovensko. (celé – irónia, SNS vybavila – metonymia)

Strana s ministerstvom životného prostredia neráta ani vo svojom tieňovom kabinete. (tieňový kabinet – frazeologické spojenie, strana neráta – metonymia)

21. 2. 2012

Správa na strane 2 sa venuje stúpajúcej obľúbenosti političky Lucii Žitňanskej. V správe sa nachádza tento umelecký výrazový prostriedok:

Je tiež pripravený urobiť všetko preto, aby tak volil celý kraj. (celý kraj volil – synekdocha)

Na rovnakej strane sa nachádza ešte jedna správa, ktorá informuje čitateľov o predvolebnej kampani strany 99%. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Strana 99 percent chcela dnes vysvetľovať financovanie svojej kampane v bratislavskom hoteli Tatra, ktorý spoluvlastní bývalý šéf SIS z čias Mečiarovej vlády Ivan Lexa. (strana chcela vysvetľovať – metonymia)

Z ôsmich strán, ktoré majú najväčšiu šancu dostať sa do parlamentu, najvyššie náklady priznali SDKÚ a SNS. (SDKÚ a SNS priznali – metonymia)

Na strane 4 sa nachádzajú dve správy. Prvá sa venuje vyjadreniam kandidujúcich politikov k vyšetrovaniu kauzy okolo spisu Gorila. Druhá správa je dialogizovaná, preto uvedieme jeden umelecký prostriedok, ktorý použil novinár v otázke položenej respondentovi. V správach sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Strany tvrdia, že po voľbách zachovajú tím, ktorý vyšetruje Gorilu. (strany tvrdia – metonymia)

Ešte pred voľbami by mala polícia uzavrieť vyšetrovanie korupčnej kauzy Osrblie, kde je obvinený bývalý premiérkin poradca Martin Novotný. (polícia by mala uzavrieť – metonymia)

Programy sľubujú (metonymia)

SaS hovorí o transparentnosti financovania politických strán. (SaS hovorí – metonymia)

Kupovali sa poslanci počas vládnej krízy 2005 alebo teraz pri voľbe generálneho prokurátora? (kupovať poslancov – metafora)

23. 2. 2012

Správa sa nachádza na strane 4 a informuje čitateľov o plánoch kandidujúcich strán v oblasti dôchodkového sporenia. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Obmedzenie záruk sa nepáčilo najmä Smeru. (Smeru sa nepáčilo – metonymia)

Návrat garancií priamo žiada SNS. (SNS žiada – metonymia)

SNS by ho možno znížila až o šesť percent. (SNS by znížila – metonymia)

Aj tak môže uvažovať nová vláda, ktorá potrebuje do roku 2013 nájsť minimálne 1,2 miliardy eur, aby deficit stlačila pod tri percentá HDP. (vláda môže uvažovať – metonymia)

SDKÚ aj SaS chcú dotiahnuť, ako sa vyrátajú dôchodky z druhého piliera. (SDKÚ aj SaS chcú dotiahnuť – metonymia, chcú dotiahnuť – slang)

Strany tak napríklad zamestnancom nesľubujú, o koľko konkrétne by im chceli znížiť odvody. (strany nesľubujú – metonymia)

99 percent tvrdí, že sa nemajú platiť minimálne mzdy. (99 percent tvrdí – metonymia)

Smer sa k téme znižovania odvodov nevyjadril. (Smer sa nevyjadril – metonymia)

Smer, SaS a SNS by však nastavili strop, Smer hovorí, že by bol vyšší, než chcela Radičovej vláda. (Smer, SaS a SNS by nastavili – metonymia, nastaviť strop – frazeologický celok, Radičovej vláda – metonymia – synekdocha)

Druhá správa z tohto čísla sa nachádza na stranách 4 a 5 a zaoberá sa možným zvyšovaním veku odchodu do dôchodku. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Strany sa ho boja. (metonymia)

Ak platia vyjadrenia strán, zmeny sa dotknú aj sociálnych dávok. (vyjadrenia strán – metonymia, zmeny sa dotknú – personifikácia)

Smer hovorí, že by sociálne dávky nemali poberať tí, ktorí ich zneužívajú. (Smer hovorí – metonymia)

28. 2. 2012

Správa na strane 4 informuje o budúcich možných politikoch, ktorý by mohli nastúpiť po voľbách na post ministra zdravotníctva. V správe sa nachádzajú tento umelecký výrazový prostriedok:

Brániť mu môžu Košice, kde je primátorom. (Košice môžu brániť – metonymia – synekdocha)

Ďalšia analyzovaná správa sa nachádza na stranách 4 a 5 opisuje plány o obmedzení zisku zdravotných poisťovní niektorých kandidujúcich strán. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Zdravotníctvo bude po marcových voľbách ministerský čierny Peter. (čierny Peter – metafora)

Viac peňazí chce aj Smer, a to zvýšením odvodu za poistencov štátu. (Smer chce – metonymia)

Dnes štát za nezamestnaných, mamičky na materskej, deti či dôchodcov platí štyri percentá z priemernej mzdy v národnom hospodárstve pred dvoch rokov. (mamičky – eufenizmus, štát platí – metonymia)

Ostatné strany vidia cestu v prísnejších podmienkach, za ktorých si poisťovne budú môcť zisk vyplatiť. (strany vidia – metonymia, vidieť cestu v podmienkach – konkretizačná frazéma)

SNS nevyklučuje, že ľudia budú za nadštandard platiť. (SNS nevyklučuje – metonymia)

KDH chce individuálne pripoistenie. (KDH chce – metonymia)

2. 3. 2012

Správa začína na titulnej strane a pokračuje na strane 2. Informuje o podozrivých podpisoch na registračných hárkoch strany 99%. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Ani 15-tisíc podpisov, ktoré strana 99 percent – občiansky hlas predložila pri registrácii, jej nemusí stačiť. (strana predložila – metonymia)

Ministerstvo vnútra ešte takúto situáciu neriešilo. (ministerstvo neriešilo – metonymia)

Prokuratúra nehovorí, či dá návrh na rozpustenie percent. (prokuratúra nehovorí – metonymia)

Spravodajské interview na strane 5 robili novinárky M. Mihaliková a M. Pažitková s Igorom Matovičom. Uvedieme umelecké výrazové prostriedky, ktoré sa nachádzali v otázkach týchto dvoch redaktoriek:

Čiže menšia zlodejina je v poriadku? (menšia zlodejina – litotes, zlodejina – slang, celá otázka má ironický podtón)

Vy môžete kázať všetkým, ale vám iba šéfovia strán? (sarkazmus)

Koho budete krúžkovať? (aktualizovaná frazéma)

6. 3. 2012

Správa začína na titulnej strane a pokračuje na strane 2. Informuje čitateľov o postojoch niektorých politických strán k možnej vládnej koalícii so stranou Smer. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Ak Smer v parlamentných voľbách získa nadpolovičnú väčšinu poslancov, nikto z pravej s ním nepôjde ani len rokovať o zostavení vlády. (ani len – subfrazéma, nikto nepôjde rokovať so Smerom – metonymia)

Pred voľbami 2010 SDKÚ, SaS, KDH aj Most odmietli koalíciu s Ficom, ak by hlasovanie dopadlo akokoľvek. (SDKÚ, SaS, KDH aj Most odmietli koalíciu s Ficom – metonymie)

Ďalšia správa na strane 2 informuje čitateľov o pláne vlády spustiť zverejňovanie zmlúv na internete ešte pred voľbami. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Smer projektu na zlepšenie priehľadnosti štátu veľmi neverí. (Smer neverí – metonymia)

V zahraničí tak vznikajú mapy kriminality či analýzy chorobnosti v regiónoch. (mapa kriminality – metafora)

Tieňový minister Smeru pre programovú prácu a stratégie Vladimír Faič o nich pochybuje. (tieňový minister – frazeologické spojenie)

8. 3. 2012

Správa začína na titulnej strane a pokračuje na strane 2. Informuje o vyzývaní občanov k volebnej účasti. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Komisia vyzvala ľudí v okrskoch, aby boli ostrážití. (komisia vyzvala – metonymia)

Priebeh hlasovania môže poznačiť maďarská karta alebo hackeri. (maďarská karta – aktualizovaná frazéma)

Na strane 2 sa nachádza ďalšia správa, ktorá informuje o predvolebných prieskumoch. V správe sme zaznamenali tento umelecký výrazový prostriedok:

Hranica siedmich percent z prieskumov percent naopak už u voličov vyvoláva pocit, že strana je „za vodou“. (byť za vodou – frazeologický celok)

Správa na strane 3 informuje čitateľov predvolebných kampaniach niektorých strán. V správe sa nachádza tieto umelecké výrazové prostriedky:

SDKÚ mala nápad s drôtmí už pred niekoľkými rokmi, napokon ich však odložila do zásuvky. (SDKÚ mala nápad – metonymia, odložiť nápad do zásuvky – metafora, ktorá sklzá častým použitím ku klišé)

Dialogizovaná správa na strane 5 informuje čitateľov o rozhovore s Robertom Ficom. Umelecký výrazový prostriedok sme zaznamenali v jednej vete použitej redaktormi:

Ktorý je mŕtvy. (redaktori hovorili o zákone a slovné spojenie mŕtvy zákon považujeme za metaforu)

12. 3. 2012

Klasické rubriky denníka SME - Bratislava, Ekonomika, Zahraničie, Servis, v tomto čísle nedostali žiadny priestor. Od titulnej strany až po stranu 15 noviny zverejnili tridsaťštyri správ o výsledkoch parlamentných volieb, o priebehu volieb v sídlach jednotlivých strán

a o prvých povolebných plánoch nových parlamentných strán. V správach sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Dostali sme príliš veľké istoty. (irónia hraničiaca so sarkazmom)

Sme v rukách Roberta Fica. Slovensko ešte nikdy neviselo na šnúrke, ktorú drží iba jeden človek. (metafory)

Takáto závislosť môže byť pre krajinu smrteľná. (metafora)

Pravica je rozložená ako lego na koberci. (prirovnanie)

A už teraz je jasné, že Matovič je dobrý ako vyskakovací čert, ale nie ako tvorca systémových nápadov a seriózny oponent. (Matovič je dobrý ako vyskakovací čert – prirovnanie)

Až takéto istoty sme nepotrebovali. (irónia hraničiaca so sarkazmom)

Smer bral hlasy ako nikto pred ním. (Smer bral – metonymia, celá veta – prirovnanie)

Smer bude zostavovať vládu sám. (metonymia)

Šťastný predseda Smeru potom svojsky zapózoval, keď si po speve uhýňal z fľašky s kolou. (irónia)

Červenú mapu Slovenska už narušajú iba tri obvody južného Slovenska, kde žije najviac Maďarov. (červená mapa Slovenska – metafora)

Po posledných voľbách pred necelými dvoma rokmi zaplavili Slovensko bilbordy s mapou červeného Slovenska a osamotenou modrou Bratislavou, ktorá arogantne vládne Slovensku. (mapa červeného Slovenska, modrá Bratislava – metafory, bilbordy zaplavili Slovensko – frazéma, Bratislava vládne Slovensku – metonymia – synekdocha)

Smer ovládol Kysuce (metonymia – synekdocha)

Smer bude historicky najsilnejšou stranou v slovenskom parlamente. Od vzniku samostatného Slovenska v Národnej rade nesesedela strana, ktorá by získala väčšinu mandátov. Prvýkrát bude vládnuť jedna strana. (všetky tri vety – gradácia – klimax, slovné spojenia historicky najsilnejšia strana – intenzifikačný frazeologizmus, strana nesesedela, strana bude vládnuť – metonymie)

Ficova vláda našla v roku 2009 liek na krízu vytvorením sociálnych podnikov. (Ficova vláda – metonymia – synekdocha, nájsť liek na krízu – metafora)

Smer uvažuje, že až polovicu ministrov nájde inde než medzi vlastnými poslancami. (Smer uvažuje – metonymia)

Smer nepočítal, že bude vládnuť úplne sám. (Smer nepočítal – metonymia)

Vedenie strany absolvuje najmenej jedno kolo viac-menej formálnych rokovaní s ostatnými stranami, ktoré už spoločnú vládu odmietli. (viac-menej – frazéma, absolvuje rokovanie so stranami, strany odmietli – metonymie)

Nový parlament bude voliť aj šéfa NBÚ, ktorý vedie František Blanárik (HZDS). (parlament bude voliť – metonymia)

Strana tvrdí, že DPH nezvýši. (strana tvrdí – metonymia)

Strana pre nich navrhuje sadzbu dane vo výške 25 percent. (strana navrhuje – metonymia)

Budúca vláda musí nájsť minimálne 1,3 miliardy eur. (vláda musí nájsť – metonymia)

Ak deficit neznižíme, Bruselu zaplatíme sankciu vo výške 140 miliónov eur a všimli by si to aj finančné trhy. (Bruselu zaplatíme – metonymia, synekdocha, trhy by si všimli – metonymia)

Strana novele vyčíta, že znižuje ochranu pracovníkov. (strana vyčíta – metonymia)

Smer nehovorí, aké ústavné zákony chce presadiť. (Smer nehovorí – metonymia)

Ťažká porážka; Bezsená noc (intenzifikačné frazeologizmy)

Najväčším skokanom je Miroslav Beblavý, ktorý sa z dvadsiateho miesta prekrúžkoval na číslo šesť. (najväčší skokan – metafora, prekrúžkovať sa – aktualizovaná frazéma)

Podpredseda Daniel Lipšic prekrúžkoval predsedu Jána Figela o šesťsto hlasov. (prekrúžkoval – aktualizovaná frazéma)

Je lídrom pravice predseda najsilnejšej pravicovej strany alebo politik pravice s najväčším počtom prednostných hlasov? (rečnícka otázka)

Členovia SaS neboli zarmútení ani vo chvíli, keď priebežné výsledky ukázali neohroziteľné víťazstvo Smeru. (neohroziteľné víťazstvo – intenzifikačný frazeologizmus)

Počas predvolebnej kampane musel vysvetľovať schôdzky s podnikateľom z mafiánskych zoznamov Mariánom Kočnerom, ktorému koncom roka vynášal informácie o voľbe generálneho prokurátora. (mafiánske zoznamy – aktualizovaná frazéma, vynášať informácie – frazeologický celok)

Hoci krúžkovací boj vyhral, oproti minulým voľbám dostal takmer o 40-tisíc prednostných hlasov menej. (krúžkovací boj – metafora)

Centrála Mosta-Hídu bola v sobotu v noci podobne divoká ako Smeru. (centrála bola divoká – personifikácia)

Falošné nádeje o návrate do parlamentu si vďaka prieskumom robila SMK. (falošné nádeje – frazéma, SMK si robila – metonymia)

Po desiatich rokoch SNS zopakovala svoj volebný krach. (volebný krach – aktualizovaná frazéma, SNS si zopakovala – metonymia)

13. 3. 2012

Správa začína na titulnej strane a pokračuje na stranách 6-7. Informuje o dopade volieb na predsedu strany SDKÚ Mikuláša Dzurindu. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Až volebný výsledok 6,09 prinútil Mikuláša Dzurindu oznámiť, že už viac nebude predsedom kedysi najsilnejšej pravicovej strany SDKÚ. (výsledok prinútil – personifikácia) Maratónec, bicyklista, reformátor, ale hlavne politik, ktorý svoju stranu vybudoval a nakoniec takmer aj pochoval. (vybudovať a pochovať stranu – metafora)

Z funkcie ho nakoniec vyniesli bývalí voliči. (metafora)

Zároveň ho dobiehali škandály, ktoré nevedel vysvetliť. (škandály dobiehali – personifikácia)

Po oznámení, že končí, sa zdá, že bežal skôr polmaratón. (ironická metafora)

Správa na strane 8 informuje čitateľov o mužovu, ktorý stavil peniaze na výsledky volieb. V správe sa nachádza jeden umelecký výrazový prostriedok:

Tentoraz však 28-ročný stávkár z východného Slovenska, ktorý chce zostať v anonymite, neuhádol volebný zisk Smeru a pohorel. (pohorieť – frazéma)

Ďalšia správa na strane 8 informuje čitateľov o reakciách Maďarska na výsledky volieb na Slovensku. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Orbánova vláda Gratulovala víťazovi volieb, nemecké noviny sa obávajú dvoch silných premiérov. (Orbánova vláda – metonymia – synekdocha, noviny sa obávajú – personifikácia)

Kým Budapešť sa teší, že hlasovanie „jednoznačne“ ukázalo, že na Slovensku existuje „jasná šanca“ na vytvorenie vlády so silnou podporou verejnosti, obavy má opozičné krajne pravicové Hnutie za lepšie Maďarsko (Jobbik). (Budapešť sa teší – metonymia – synekdocha, Jobbik má obavy – metonymia, autor správy dáva označením slov v úvodzovkách, že tlmočí názor niekoho iného)

Tretia správa na strane 8 informuje čitateľov o volebnom neúspechu strany SNS. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Za poslaneckou stoličkou sa vraj nebude cnieť ani predsedovi SNS Jánovi Slotovi, ktorý na nej často neseďaval. (poslanecká stolička – symbol, často na nej neseďaval – irónia)

Na strane 4 sa nachádza správa, ktorá informuje o finančných plánoch Smeru v štátnom rozpočte. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Aktuálny odhad Inštitútu finančnej politiky hovorí o raste nášho HDP o 1,1 percenta. (inštitút hovorí – metonymia)

Poslanec Smeru Peter Kažimír tvrdí, že rozhodujúce bude, čo povie o stave našej ekonomiky začiatkom mája Brusel. (Brusel povie – metonymia – synekdocha)

Popradská Tatravagónka si napríklad pýta deväť miliónov eur na opravu zlievarne. (Tatravagónka si pýta – metonymia)

15. 3. 2012

Správa na strane 2-3 informuje čitateľov o presných volebných výsledkoch. V správe sa nachádzajú tieto umelecké prostriedky:

Štatistický úrad práve zverejnil výsledky z prvých piatich percent spočítaných volebných obvodov, ktoré patrili k najmenším. (úrad zverejnil – metonymia)

Ešte vypuklejšie je rozdiel vidieť pri Bratislave a Košiciach, kde by síce Smer zvíťazil, ale 30-percentnú hranicu by prekročil iba tesne a pravicový blok by ho prevalcoval. (rozdiel pri Bratislave a Košiciach – metonymia – synekdocha, pravicový blok by ho prevalcoval – metafora + slang)

Ešte vo voľbách v roku 2002 Smer získal v sídlach do desaťtisíc obyvateľov podpriemernú podporu, kým strede veľké mestá mu percentá ťahali nahor. (ťahat' percentá nahor – frazeologizmus)

Nadpriemerné výsledky v mestách aj napriek drvivému prepadu v týchto voľbách stále dosahujú SDKÚ, SaS, ale aj nová strana Obyčajní ľudia. (drvivý dopad – intenzifikačný frazeologizmus)

UMELECKÉ VÝRAZOVÉ PROSTRIEDKY V TEXTE SPRÁV V DENNÍKU NOVÝ ČAS

27. 1. 2012

Správa na stranách 4-5 informuje čitateľov o vtipných predvolebných plagátoch, ktoré vyrábajú občania. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Aspoň niekedy nás papaláši dokážu pobaviť. (irónia)

Svojimi víziami zaplavujú internet, ale aj naše ulice. (zaplavujú internet a ulice – frazéma)

7. 2. 2012

Správa na stranách 7-8 informuje o klesajúcich preferenciách strany SDKÚ. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Ide to s nimi od desiatich k piatim. (frazeologický celok)

Kedysi suverénne najsilnejšia pravicová strana SDKÚ s blížiacimi voľbami stráca dych v každom novom prieskume. (strácať dych – metafora)

Volebný výsledok z roku 2010, keď SDKÚ získala vyše 15%, je podľa prieskumov verejnej mienky, zdá sa, už iba zbožným prianím. (zbožné pranie – epiteton)

16. 2. 2012

Správa na stranách 2 a 3 informuje o pláne zvyšovať dane niektorých politikov po voľbách. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Zvyšovanie daní! (rečnícke zvolanie)

Viaceré politické strany chcú viac zdaňovať ľudí s vyššími príjmami. (strany chcú zvyšovať – metonymia)

1. 3. 2012

Správa na strane 2 informuje o podozrivých podpisoch na registračných hárkoch strany 99%. V Správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Sfalšovali podpisy? (rečnícka otázka)

Katastrofický scenár: Nové voľby na jeseň (katastrofický scenár – intenzifikačný frazeologizmus)

2. 3. 2012

Správa na stranách 2-3 informuje čitateľov informuje o predvolebnej kampani niektorých strán. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Do parlamentných volieb ostáva niečo vyše týždňa a ukazuje sa, že súčasnú predvolebnú kampaň najviac postihli vedrá špiny, ktoré na seba politici vylievajú. (vedrá špiny, ktoré na seba politici vylievajú – metafora)

Do parlamentu by sa dostalo aj hnutie 99%-občiansky hlas, ktorému však môže zlomiť väz aktuálny škandál s falošnými podpismi na petícii pri ich registrácii. (zlomiť väz – frazeologický zrst)

Brány NR SR by tesne prekročila aj SNS. (metafora)

8. 3. 2012

V spravodajskom interview na stranách 8-9 robí novinár Nového času rozhovor s Mikulášom Dzurindom. Opäť sa zameriavame na umelecké výrazové prostriedky, ktoré sa nachádzajú v otázkach a vetách novinára:

Hovorí napríklad o tom, že musí zdaňovať bohatých, aby zalátala diery. (zalátať diery – frazeologizmus)

Niekoľkokrát ste spomenuli grécku cestu. (grécka cesta – aktualizovaný frazeologizmus)

Niečo, čo bude fungovať aj po tom, ako vyschnú zdroje z Bratislavy alebo z Bruselu. (vyschnú zdroje – slang, zdroje z Bratislavy alebo z Bruselu – metonymia – synekdocha)

12. 3. 2012

Vo vydaní z tohto dňa sa v čísle nenachádzajú stále rubriky Regióny a Servis. Od titulnej strany až po stranu 18 sa denník venuje spravodajstvu o výsledkoch parlamentných volieb a o dianí v niektorých sídlach politických strán počas volebnej noci. V deviatich správach sme našli tieto umelecké výrazové prostriedky:

Kým po voľbách v roku 2010 sa s parlamentom rozlúčil Vladimír Mečiar a jeho HZDS, po víkende sa brány NR SR zatvorili pred SNS a Jánom Slotom. (brány NR SR sa zatvorili – metafora)

Smeráci totiž žúrovali až do rána bieleho. (žúrovať – slang)

Šéf SNS Ján Slota nechal svojich straníkov v štichu, do Bratislavy sa neunúval a volebnú noc trávil s rodinou. (nechať v štichu – frazeologizmus motivovaný ľudovou slovesnosťou)

A vytriezvenie prišlo až ráno. (ironická metafora)

To bolo to jediné, čo v centrále SDKÚ v noci zo soboty na nedeľu za to. (celá veta – irónia, *stáť za to* – frazéma s pomenovacou funkciou)

Predstavitelia SDKÚ sa najprv zavreli na poschodí a ku schodisku sa postavili „gorily“, ktoré dôsledne dbali na to, aby sa hore nedostali nepovolané osoby. (ironické pomenovanie ochranky *gorily* autor článku ešte zvýraznil úvodzovkami, čo ešte zvýšilo expresivitu tohto označenia)

Ostali im už len oči pre plač. (metafora)

S poslanceckým kreslom sa lúčia aj tí najväčší matadori, ktorým dali voliči nemilosrdné k.o. (*poslanecké kreslo* – symbol, *najväčší matadori* – metafora, *dať k.o.* – slang)

Kufre si balia aj úradujúci minister školstva Eugen Jurzyca, či poslanci Katarína Cibulková, Tatiana Rosová, Peter Markovič a Stanislav Janiš. (*baľiť si kufre* – metafora)

V KDH sa zase neprekrúžkovala napríklad poslankyňa Mária Sabolová. (*neprekrúžkovať sa* – aktualizovaná frazéma).

Prehra, ktorá sa preglga ťažko. (metafora)

Olej do ohňa priliala aj šéfka rezortu spravodlivosti, ktorá vyhlásila, že strana potrebuje zmenu. (*priliat' olej do ohňa* – metafora)

Žitňanská suverénne prevalcovala kolegov, keď získala viac než 100-tisíc preferenčných hlasov. (*prevalcovala kolegov* – slang)

13. 3. 2012

Správa na stranách 8-9 informuje čitateľov o sumách, ktoré získajú parlamentné strany vďaka hlasom, ktoré získali vo voľbách. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Politické strany sa na voľbách poriadne nabalia! (*strany sa nabalia* – slang, celá veta je rečnícke zvolanie)

Najvyššiu sumu, pochopiteľne, ukoristí Ficov Smer, a to spolu až 23,7 mil. eur. (*Smer ukoristí* – metonymia, metafora)

Rovnakú sumu, ako dostali strany za hlasy, im štát vyplatí ešte raz, nie však jednorazovo. (*štát vyplatí* – metonymia)

Správa na stranách 10-11 informuje o nepriaznivom výsledku volieb strany SDKÚ. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Spanilá spoločná jazda sa končí. (metafora)

Nerozlučný politický tandem Mikuláš Dzurinda a Ivan Mikloš sa, zdá sa, rozpadol. (metafora)

To, čo všetci vedeli už niekoľko rokov, on potreboval vidieť čierne na bielom. (čierne na bielom – frazeologizmus)

20. 3. 2012

Správa na strane 6 informuje čitateľov o kandidátoch na post podpredsedu NR SR. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Prvý opozičný spor je, zdá sa, zažehnaný. (zažehnaný spor – frazéma motivovaná kresťanstvom)

Kreslo už nechcú. (kreslo – symbol)

Nemienka vraj rozbiť opozíciu. (rozbiť opozíciu – metafora)

Zhrnutie výsledkov analýzy správ tematicky zameraných na predčasné voľby do NR SR 2012

	Počet článkov	Počet umeleckých výrazových prostriedkov
Denník SME	71	179
Denník Nový čas	27	43

4.4 Analýza správ tematicky zameraných na spis – kauza Gorila

Vzhľadom k rozsahu našej práce a v nadväznosti na metodiku predošlej analýzy správ budeme pri nasledovnej analýze textu správ tematicky zameraných na spis – kauzu Gorila postupovať rovnako ako pri analýze správ tematicky zameraných na predčasné voľby do NR SR.

UMELECKÉ VÝRAZOVÉ PROSTRIEDKY V TEXTE SPRÁV V DENNÍKU SME

17. 1. 2012

Správa na titulnej strane informuje čitateľov o postoji Ivana Mikloša k spisu Gorila. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Dvojka SDKÚ vraví, že s pokladníkom ani naminantmi strany o spise nehovorila (dvojka SDKÚ vraví – personifikácia)

Ku kauze sa prvýkrát vyjadrila aj Penta. (Penta sa vyjadrila – metonymia)

Dialogizovaná správa s Ivanom Miklošom sa nachádza na strane 2. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké prostriedky vo vetách a otázkach redaktorov denníka SME:

Takže SDKÚ Gorila neznepokojuje? (SDKÚ neznepokojuje – metonymia)

V roku 2010 ste vedeli, že tu poletuje spis. (spis poletuje – animizácia)

Pokúša sa SDKÚ od pána Mitríka zistiť, či to môže mať reálny základ? (SDKÚ sa pokúša zistiť – metonymia)

Máte informáciu, že by Mikuláš Dzurinda vedel v rokoch 2005 a 2006 o tom, že tu bežia nejaké odpočívania súvisiace s Pentou? (odpočívania bežia – personifikácia)

Druhé spravodajské interview robil redaktor SME so spolumajiteľom Penty Eduardom Matákom. Vo vetách a otázkach novinára sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Politici sa s Pentou stretávajú bežne, hovorí jeden zo spolumajiteľov finančnej skupiny Eduard Maták. (politici sa s Pentou stretávajú – metonymia)

Presadzovala niekedy Bubeníková záujmy Penty? (záujmy – metonymia)

Správa na strane 4 informuje čitateľov o vyjadreniach pracovníkov SIS k spisu Gorila. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Mitríková SIS sa ku kauze Gorila nevyjadruje. (SIS sa nevyjadruje – metonymia)

Ministerstvo vnútra to nekomentovalo. (metonymia)

19. 1. 2012

Správa začína na titulnej strane a pokračuje na strane 2 a informuje čitateľov o vzťahoch medzi finančnou skupinou Penta a politickou stranou SaS. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Penta hovorí, že nie. (metonymia)

SaS nevysvetlila, prečo sa Sulík stretával s Haščákom, hoci už poznal obsah Gorily. (SaS nevysvetlila – metonymia)

Slovná prestrelka (metafora)

SaS včera stretnutia nepoprela, ich obsah nekomentovala. (SaS nepoprela, SaS nekomentovala – metonymie)

Ďalšia správa na strane 2 informuje čitateľov o zosadení Anny Bubeníkovej z postu šéfky FNM. V správe sa nachádzajú tieto výrazové umelecké prostriedky:

Vláda Bubeníkovú odvolala minulý týždeň. (vláda odvolala – metonymia)

Prezidentská kancelária podvečer oznámila, že Gašparovič nevidí zmysel, aby sa šéfka FNM menila na dva mesiace pred voľbami. (kancelária oznámila – metonymia)

Tretia správa na tej istej strane informuje čitateľov o vzťahoch politikov z SMK a Mosta-Hídu ovplyvnených kauzou Gorila. Vyskytujú sa tu tieto umelecké výrazové prostriedky:

Tvrdenie, že SMK sa očistila od všetkých, ktorých Gorila spomína, úplne nesedí. (tvrdenie nesedí – personifikácia, SMK sa očistila – metafora)

Prečo ho strana nominovala do elektrární, Berényi nevie. (strana nominovala – metonymia)

26. 1. 2012

Správa na strane 2 prináša nové informácie o vyšetrowaní spisu Gorila a nachádza sa v nej jeden umelecký výrazový prostriedok:

Lipšic verí, že do volieb vyšetrovací tím zdokumentuje také dôkazy, že sa prípad nebude dať zamiesť pod koberec, či už z hľadiska trestnoprávneho, alebo spoločenského. (prípad zamiesť pod koberec – metafora)

27. 1. 2012

Správa na strane 3 popisuje miesto, z ktorého údajne pracovník SIS odpočúval. V správe sa nachádzajú tieto umelecké výrazové prostriedky:

Odpočúvanie konšpiračného bytu mohla SIS riešiť spôsobom opísaným v Gorile. (SIS mohla riešiť – metonymia)

Pestrá minulosť (frazéma)

Zavolať teda človeka z firmy, ktorá rieši ochranu pred odpočúvaním. (firma rieši – metonymia)

2. 2. 2012

Správa na strane 2 informuje čitateľov o vypočúvaní podozrivých v kauze Gorila. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Najväčší podozriví sa vypočúvajú na záver, vysvetľuje polícia, prečo ešte nepredvolala šéfa Penty ani Annu Bubeníkovú. (vysvetľuje polícia – metonymia)

Najlepšie na koniec (frazologizmus)

Teraz už tajná služba akciu priznala. (tajná služba priznala – metonymia)

Ďalšia správa na tej istej strane informuje o protestoch proti kauze Gorila v zahraničí. Našli sme v nej jeden umelecký výrazový prostriedok:

V blízkosti sa nachádza ambasáda Sýrie, ktorej môže demonštrácia prekážať. (ambasáde môže prekážať – metonymia)

7. 2. 2012

Správa na strane 2 informuje o stretnutiach Pavla Paška s Jaroslavom Haščákom. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Témou malo byť zdravotníctvo, v ktorom má Penta rozsiahle aktivity. (Penta má aktivity – metonymia)

Haščák odpovedal v čase, keď Ficova vláda zakázala zisk zdravotným poisťovniam, čo Pentu zasiahlo. (Ficova vláda – metonymia – synekdocha, Pentu zasiahlo – metonymia)

Na strane 3 sa nachádza správa o financovaní politických strán. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Organizátori protestov zvažujú, či si adoptujú návrhy na nové pravidlá financovania politiky. (adoptovať si návrhy – metafora)

Šéf Transparency Gabriel Šípoš si myslí, že opatrenie by prinútilo strany priznávať donorov, ktorých teraz ukrývajú. (strany by prinútilo priznať – metonymia)

Parlamentné strany tvrdia, že žijú zo štátnych peňazí. (strany tvrdia – metonymia, strany žijú z peňazí – metafora)

SDKÚ váha (metonymia)

Strany sľubujú, že výzvu mimovládok podpíšu. (strany sľubujú – metonymia)

Na tej istej strane sa nachádza správa o diskusiách na Facebooku na tému kauza Gorila. Nachádzajú sa tam tieto umelecké výrazové prostriedky:

Gorilie protesty premenili slovenský Facebook na emóciami vybičovanú arénu. (emóciami vybičovaná aréna – metafora)

To sú čísla, ktoré môžu organizátorom závidieť aj stránky najväčších politických strán. (stránky môžu závidieť – personifikácia)

Tretia správa na tejto strane prirovnáva protesty kvôli kauze Gorila s protestmi v novembri 1989. V správe sa nachádza jeden umelecký výrazový prostriedok:

Lídri novembra oceňujú, že ľudia nemajú strach v uliciach prezentovať svoje názory. (Lídri novembra – antonomázia)

9. 2. 2012

Správa začína na titulnej strane a pokračuje na strane 3. Informuje o postoji Daniela Lipšica ku kauze Gorila. Nachádzajú sa tam tieto umelecké výrazové prostriedky:

Lipšic naznačil, že materiál zverejnila Penta. (Penta zverejnila – metonymia)

Privat Banku, ktorú vlastní Penta, podozrieva z prania špinavých peňazí, lebo finančnej polícii v rokoch 2009 a 2010 neoznámila 248 podozrivých transakcií. (pranie špinavých peňazí – metafora, podozrieva Privat Banku – metonymia)

Privat Banka nevysvetlila, prečo informácie neposunula policajtom. (Privat Banka nevysvetlila – metonymia)

Zákon presne neurčuje, aké transakcie majú banky hlásiť. (banky majú hlásiť – metonymia)

16. 2. 2012

Správa na strane 2 informuje o postupe Dobroslava Trnku vo vyšetrovaní kauzy. Nachádzajú sa tam tieto umelecké výrazové prostriedky:

Konal tak v čase, keď v parlamente vrcholil zápas o nového šéfa prokuratúry medzi ním a Jozefom Čentéšom. (vrcholil zápas o šéfa prokuratúry – metafora)

V minulosti totiž už špeciálna prokuratúra podozrenia z Gorily preverovala v rámci kauzy kupovania poslancov. (prokuratúra preverovala – metonymia)

Vojenská prokuratura stíhanie v kauze Gorila zastavila v auguste 2011. (prokuratura zastavila – metonymia)

Na tejto strane sa nachádza správa o vzťahoch predstaviteľov Amnesty International a lídrov protestov proti kauze Gorila. Nachádzajú sa tam tieto umelecké výrazové prostriedky:

Amnesty International nebola spokojná s tým, ako neskôršie tváre demonštrácií proti Gorile viedli jej pobočku. (AI nebola spokojná – metonymia, tváre demonštrácií – metafora)

Od dnešných aktivít svojich bývalých pracovníkov sa Amnesty dištancuje. (Amnesty sa dištancuje – metonymia)

23. 2. 2012

Správa na strane 2 informuje o vyšetrovaní kauzy Gorila českou políciou. Nachádzajú sa tam tieto umelecké výrazové prostriedky:

Tvrdenie Penty o zastavení vyšetrovania sa nezakladá na pravde. (tvrdenie Penty – metonymia)

Pražská polícia ďalej preveruje podozrenia z korupcie proti spoločníkovi finančnej skupiny Penta Marekovi Dospivovi. (polícia preveruje – metonymia)

Potvrdilo to aj štátne zastupiteľstvo, ktoré nevydalo žiadny pokyn na zastavenie konania. (zastupiteľstvo potvrdilo - metonymia)

Penta má v Česku rozsiahle aktivity (metonymia)

28. 2. 2012

Správa začína na titulnej strane a pokračuje na strane 3. Informuje o ďalších podrobnostiach v kauze Gorila. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Správnosť postupu SIS pri prepustení aktéra kauzy Gorila skúmal Najvyšší súd. (postup SIS, Najvyšší súd skúmal – metonymie)

Koncom minulého roka o tom rozhodol Najvyšší súd (metonymia)

Potom sa obrátil na Krajský súd v Bratislave a ten rozhodnutie v októbri 2010 potvrdil. (súd potvrdil – metonymia)

Nové vyšetovanie polícia začala v januári tohto roka. (metonymia)

Druhá správa na rovnakej strane hovorí o zverejnení kauzy Gorila v Rakúsku. Nachádzajú sa tam tieto umelecké výrazové prostriedky:

Rakúšania sú našťvaní, že ich firmy nekorumpujú len doma. (firmy nekorumpujú len doma – metonymia)

Pre finančnú skupinu Penta mala Meinel Bank prať peniaze cez daňové raje a pomáhať jej pri predaji bratislavského letiska v roku 2006. (Meinel Bank mala prať, pomáhať – metonymia, daňový raj – intenzifikačný frazeologizmus)

Rakúska banka všetky obvinenia odmietla (metonymia)

Spájanie s korupciou odmieta aj Penta (metonymia)

Články vyvolali v Rakúsku ostré reakcie (ostré reakcie – intenzifikačný frazeologizmus)

1. 3. 2012

Správa začína na titulnej strane a pokračuje na strane 2. Prináša ďalšie informácie vo vyšetrovaní kauzy Gorila. Nachádzajú sa v nej nasledovné umelecké výrazové prostriedky:

Ministerstvo vnútra sa v priebehu vyšetrovania kauzy nevyjadruje. (ministerstvo sa nevyjadruje – metonymia)

Komentovať to nechce ani SIS, reagovala podobne (metonymia)

Ani takmer dva mesiace od začiatku nového vyšetrovania kauzy Gorila nebol vypočítaný bývalý príslušník SIS Peter Holúbek, ktorý je údajne autorom spisu z dielne tajnej služby. (z dielne tajnej služby – alegória)

SIS to zdôvodnila tak, že neboli splnené zákonné podmienky. (SIS to zdôvodnila – metonymia)

15. 3. 2012

Správa na strane 4 informuje o údajnej účasti Roberta Fica v kauze Gorila. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Úrad vlády neodpovedal, čo hovorila premiérka Nicholsonovi o Gorile (úrad vlády neodpovedal – metonymia)

Penta to považuje za fikciu (metonymia)

Špeciálnu taktiku Penta údajne zvolila, keď vo februári 2006 zistila, že byt odpočúva SIS (Penta zvolila, SIS odpočúva – metonymie)

UMELECKÉ VÝRAZOVÉ PROSTRIEDKY V TEXTE SPRÁV V DENNÍKU NOVÝ ČAS

17. 1. 2012

Správa na strane 4 informuje o majetkových pomeroch bývalého ministra hospodárstva Jirka Malchárka. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Spis Gorila sa točí hlavne okolo bývalého ministra hospodárstva Jirka Malchárka (točiť sa okolo – frazeologizmus)

Bývalý automobilový pretekár už pred štartom politickej kariéry podnikal s čerpacími stanicami a vlastnil autocentrum (štart politickej kariéry – metafora)

19. 1. 2012

Správa na 4. strane informuje o postupoch právnikov, ktorí zastupujú Pentu v kauze Gorila. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Právnická kancelária vysvetľuje svoju žiadosť tým, že dokumenty hovoria o tom, že ich klienti Jaroslav Haščák z Penty a majiteľ bytu Zoltán Varga sa zúčastňovali na nelegálnej alebo nedovolennej činnosti. (kancelária vysvetľuje, dokumenty hovoria – metonymie)

Penta chce tiež žalovať novinára Toma Nicholsona, ktorý získal zo SIS údajný spis ako prvý a ku kauze sa teraz vyjadruje. (Penta chce žalovať – metonymia)

24. 1. 2012

Správa na strane 6 informuje o vyjadreniach SIS. Nachádzajú sa tam tieto umelecké výrazové prostriedky:

Zbaví prezident mlčanlivosti šéfa tajnej služby? (rečnická otázka)

Tajná služba sa po mesačnom mlčaní rozhodla prehovoriť o dokumente Gorila. (služba prehovorila – metonymia)

SIS-ka prehovorila práve v deň, keď prezidentovi poslala stanovisko k zbaveniu, mlčanlivosti samotného riaditeľa SIS Karola Mitríka. (SIS-ka prehovorila – metonymia)

SIS tvrdí, že spolupracuje s vyšetrovacím tímom, ktorý založil minister vnútra, a pri vyšetrovaní pomáha. (SIS tvrdí, spolupracuje, pomáha – metonymia)

26. 1. 2012

Správa na stranách 6 a 7 informuje o zbavení mlčanlivosti Karola Mitríka. Nachádzajú sa v nej nasledovné umelecké výrazové prostriedky:

Gašparovič rozviazal ústa Mitríkovi. (frazeologický celok)

Rozhodnutie hlavy štátu už bolo doručené vyšetrovateľovi i vedeniu SIS. (hlava štátu – perifrása)

27. 1. 2012

Správa na strane 7 informuje čitateľov o hackerských útokoch na internetové stránky finančnej skupiny Penta. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Stránky finančnej skupiny Penta sa stanú terčom útokov! (rečnícke zvolanie)

Okrem toho varujú aj pred útokom na stránku banky, ktorá patrí finančným žralokom. (finanční žraloci – aktualizovaná frazéma)

31. 1. 2012

Správa na strane 7 informuje o podaní trestného oznámenia na organizátorov protestov. Nachádzajú sa v nej tieto umelecké výrazové prostriedky:

Počas demonštrácie však bola na budove parlamentu spôsobená škoda a kancelária NR SR sa preto rozhodla podať trestné oznámenie na organizátorov protestu. (kancelária sa rozhodla – metonymia)

Páni politici, a čo toto? (rečnícka otázka)

Toto je účet za vaše bačovanie: (bačovanie – frazeologizmus motivovaný ľudovou slovesnosťou)

Z rozbitého okna robíte haló a podávate trestné oznámenia (robiť haló – slang)

2. 2. 2012

Správa na strane 8 a 9 podáva informácie o jednom z organizátorov protestov. Nachádzajú sa v nej viaceré umelecké výrazové prostriedky:

V piatok naplnili bratislavské Námestie SNP, na zajtra sa chystajú demonštrácie vo väčšine krajských miest a taktiež v metropole Slovenska. (metropola Slovenska – symbol)

Kto financuje aktivity niekoľkých mladých ľudí? (rečnícka otázka)

7. 2. 2012

Správa na stranách 6 a 7 informuje o sudcovi, ktorý zakázal vydať knihu Gorila. Nachádza sa v nej jeden umelecký výrazový prostriedok:

Dostane policajnú ochranu? (rečnícka otázka)

9. 2. 2012

Správa na strane 4 opäť informuje o sudcovi, ktorý bol spomenutý v predošlej správe. Nachádza sa tam jeden umelecký výrazový prostriedok:

Bratislavský sudca Branislav Král (34) sa stal nepriateľom ulice po tom, ako vydal predbežné opatrenie o zákaze publikovať knihu o kauze Gorila. (nepriateľ ulice – metafora)

23. 2. 2012

Správa sa nachádza na stranách 2 a 3 a informuje o majiteľovi konšpiračného bytu. Nachádzajú sa v nej dva umelecké výrazové prostriedky:

Na svetlo sveta vyplával iba pár dní pred minuloročnými Vianocami. (vyplávať na svetlo sveta – metafora)

Finanční žraloci z Penty bez okolkov priznávajú, že Zoltán Varga im poskytoval služby. (finanční žraloci – aktualizovaná frazéma)

Zhrnutie výsledkov analýzy správ tematicky zameraných na spis – kauza Gorila

	Počet článkov	Počet umeleckých jazykových prostriedkov
Denník SME	23	74
Denník Nový čas	10	23

ZÁVER

Jednou z ľudských potrieb je potreba byť informovaný. Táto potreba je úzko spätá s ľudstvom už odjakživa. Jej naplnenie je azda najväčším dôvodom vzniku žurnalistiky a samotného spravodajstva. Hlavnou úlohou správy je prinášať informácie zo všetkých celospoločenských aspektov života, preto môžeme konštatovať, že žáner správy potrebu byť informovaný naplňa.

Za cieľ našej diplomovej práce sme si stanovili analýzu domáceho spravodajstva tematicky zameraného na predčasné voľby do NR SR 2012 a na kauzu, ktorú vyvolalo zverejnenie spisu Gorila v dvoch najpredávanejších printových denníkoch na Slovensku – v denníku SME a v denníku Nový čas. Úlohou našej analýzy bolo zaznamenať a pomenovať umelecké výrazové prostriedky, ktoré sa vyskytli v titulkoch správ a v texte správ.

Pre správne pochopenie všetkých pojmov je potrebné, aby sme si ich zadefinovali. Definícii pojmu žáner, jeho historickému vývoju, žánrotvorným kritériám a procesom vzniku žánrov sme sa venovali v prvej kapitole.

Každý jeden žáner je o. i. charakteristický príslušnosťou k určitému štýlu. V druhej kapitole sme uviedli charakteristike jednotlivých štýlov. Keďže sme analyzovali žáner správy, ktorý patrí k publicistickému štýlu, v tejto kapitole sme venovali pozornosť definíciám jednotlivých druhov správ.

Kvôli správne pomenovaniu umeleckých výrazových prostriedkov, ktoré sa vyskytovali v správach a ich titulkoch, sme si tieto prostriedky zadefinovali v tretej kapitole. Umelecké vlastnosti prisudzujeme aj frazeologizmom a slangu, ktoré sme tiež charakterizovali v tejto kapitole.

V poslednej kapitole našej práce sme ponúkli analýzu. Rozoberali sme správy uverejnené v časovom horizonte od januára do marca roku 2012. V našej prvej hypotéze sme predpokladali výskyt väčšieho počtu umeleckých jazykových prostriedkov v denníku Nový čas. Na základe analýzy sa nám táto hypotéza nepotvrdila. Celkový počet umeleckých jazykových prostriedkov v textoch správ z Nového času je 66 a v titulkoch správ 19. Počet umeleckých jazykových prostriedkov v textoch správ zo SME je 253 a v titulkoch správ 63. V prípade umeleckých prostriedkov v texte správ je ich výskyt v SME takmer štvornásobne vyšší, ako v Novom čase. V prípade titulkov je výskyt umeleckých jazykových prostriedkov skoro triapolkrát vyšší v SME ako v Novom čase.

V SME sa najčastejšie zo všetkých zadefinovaných umeleckých prostriedkov vyskytovala metonymia. Zaznamenali sme aj častý výskyt frazeologizmov a metafor. Doslova nás zarazila správa na titulnej strane denníka SME z 12. 3. 2012. V správe, ktorá pozostávala zo štrnástich viet sme zaznamenali osem nenocionálnych výrazových prostriedkov. Okrem toho, že už tieto samotné prostriedky dávajú správe umelecký rozmer, bol zo správy zrejmy negatívny postoj autora k výsledkom volieb. Nielenže bol žáner správy narušený použitím umeleckých prostriedkov, ale bola narušená aj jej objektivita kvôli nepriamemu vyjadreniu negatívneho postojú novinára. V Novom čase boli metonymie, frazeologizmy a metafory tiež vysoko frekventované. Prekvapilo nás časté používanie rečníckeho zvolania v Novom čase. Tieto syntaktické rečnícke figúry pridávali na expresivite celej správe, pretože boli najčastejšie použité v titulku správy alebo perexe.

Nepotvrdila sa nám ani druhá hypotéza, nakoľko zo SME je celkový počet analyzovaných článkov 94 a z Nového času len 37, čo je o dvaapokrát menej článkov v Novom čase ako v SME. Tento výsledok sme neočakávali, pretože obidva denníky venujú spravodajstvu o politike takmer rovnaký priestor – v SME sú to tri strany a v Novom čase sú to dve strany. Odôvodniť to azda môžeme tým, že SME má väčší formát a venuje menej priestoru fotografiám ako Nový čas.

Vzhľadom na silnejúci žárový synkretizmus a vývinové tendencie zaznamenané odborníkmi sa emocionálna lexika postupne stáva súčasťou spravodajstva, čo potvrdzuje aj naša analýza. Z výsledkov analýzy nám vyplýva, že v súčasnej dobe sa racionalita výrazových prostriedkov v správe narúša používaním umeleckých výrazových prostriedkov. Na čitateľov to môže pôsobiť (najmä v prípade nebulvárneho denníka SME) neserióznym, možno až neprofesionálnym dojmom, pretože správa má byť objektívna a nenocionálne výrazové prostriedky sú svojou emocionalitou a expresivitou subjektívne. Pripúšťame, že tieto prostriedky pridávajú spravodajstvu na atraktivite a ozvláštňujú text. Čitateľ však vyhľadáva správy kvôli informáciám a nie kvôli umelecky zafarbenému textu. Ďalším negatívnym dopadom používania umeleckých výrazových prostriedkov môže byť nezrozumiteľnosť správy, pretože čitateľ nemusí pochopiť zámer, s ktorým autor použil daný prostriedok. Aj keď bulvárny charakter Nového času pripúšťá používanie týchto prostriedkov, aspoň autori politického spravodajstva by mali mať v prvom rade na mysli, že správa má určité atribúty, ktoré by sa nemali porušovať.

POUŽITÁ LITERATÚRA

MONOGRAFIE:

BOČÁK, M. – RUSNÁK, J. 2008. *Média a text, časť II*. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2008. 292 s. ISBN 978-80-8068-730-4

FINDRA, J. 2004, *Štylistika slovenčiny*. Martin : Osveta, 2004. 232 s. ISBN 80-8063-142-5

FOLLRICHOVÁ, M. – TUŠER, A. 2001. *Teória a prax novinárskych žánrov I*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave vo Vydavateľstve UK, 2001. 108 s. ISBN 80-223-1555-9

HARPÁŇ, M. 2009, *Teória literatúry*. 5. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo Miroslava Demáka, 2009. 283 s. ISBN 978-80-85684-69-8

HOCHLOVÁ, V. 2000, *Slovník novinárskej teórie a praxe*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta, 2000. 235 s. ISBN 80-8050-380-X

KOL.AUT. 1982, *Malá encyklopédia žurnalistiky*. Bratislava : Obzor, 1982. 576 s.

KRALČÁK, Ľ. – KRÁĽ, Á. – VAŇKO, J. 2006, *Jazyk a štýl súčasnej slovenskej publicistiky*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta, 2006. 151 s. ISBN 80-8050-957-3

MAGALOVÁ, G. 2008, *Frazeológia (nielen) pre žurnalistov*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta, 2008. 88 s. ISBN 978-80-8094-336-3

MLACEK, J. 1984, *Slovenská frazeológia*. 2. vyd. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1984, 159 s.

MISTRÍK, J. 1997, *Štylistika*. 3. vyd. Bratislava : Media Trade, spol. s.r.o., 1997. 92 s. ISBN 80-08-02529-8

MISTRÍK, J. 1974, *Žánre vecnej literatúry*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1974. 598 s.

RONČÁKOVÁ, T. 2011, *Žurnalistické žánre*. Ružomberok : Verbum, 2011. 146 s. ISBN 978-80-8084-729-6

SLANČOVÁ, D. 1996, *Praktická štylistika*. Prešov : Slovacontact, 1996. 176 s. ISBN 80-901417-9-X

SLOVENSKÁ AKADÉMIA VIED, pravopisná komisia Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. 2000, *Pravidlá slovenského pravopisu*. Bratislava : Veda, 2000. 592 s. ISBN 80-224-0655-4

TUŠER, A. 2003, *Ako sa robia noviny*. Bratislava : Sofa, 2003. 164 s. ISBN 80-89033-26-1

TUŠER, A. 2010, *Praktikum mediálnej tvorby*. Bratislava : Eurokódex, s.r.o., 2010. 368 s. ISBN 978-80-89447-16-9

ZASEPA, T. 2002. *Média v čase globalizácie*. Bratislava : Lúč, 2002. 432 s. ISBN 80-7114-387-1

ŽILKA, T. 1987, *Poetický slovník*. Bratislava : Tatran, 1987. 376 s.

ČLÁNOK ZO ZBORNÍKA:

MAGALOVÁ, G. 2008, Vývinové trendy súčasného printového spravodajstva. In *Vývinové tendencie printového a rozhlasového spravodajstva* [CD-ROM]. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta, Katedra žurnalistiky, 2008. s. 53-54. ISBN: 978-80-8094-302-8.

ČLÁNKY Z NOVÍN:

Denník SME, ISSN 1335 – 440X, 2012, roč. 20, č. 013, 015, 019, 020, 021, 024, 027, 031, 033, 037, 039, 043, 045, 049, 051, 052, 055, 057, 060, 061, 063, 067.

Denník Nový čas. ISSN 1335 – 4655, 2012, roč. 22, č. 13, 15, 19, 21, 22, 25, 27, 31, 33, 37, 39, 43, 45, 51, 52, 57, 60, 61, 67.